

ОПШТИНА
ТРСТЕНИК

TRSTENIK
MUNICIPALITY

ОПШТИНА
ТРСТЕНИК

TRSTENIK
MUNICIPALITY

Центарални јарји исјерег Општине
Трстеник и храма Свете Тројице

*Central square in front of the Trstenik
Municipality and the temple
of the Holy Trinity*

ОПШТИНА ТРСТЕНИК

Издавачи

Народна библиотека „Јефимија“ Трстеник
Народни универзитет Трстеник

Уредник и редактор текста
Јелена Вукчевић

Сарадници

Стеван Ђаковић, Општина Трстеник

Јован Маринковић, РТВ Трстеник

Душан Јовић, Народни универзитет Трстеник

Нада Маринковић, Народни универзитет Трстеник

Верољуб Вукашиновић, Народна библиотека „Јефимија“

Мирјана Глизић Петровић, Туристичка орг. Трстеник

Дизајн и прелом

Иван Величковић, Денис Викић и Next Level

Превод са српског на енглески
Јоксо Керановић

Фотографије

Мирољуб Костић, Ђорђе Радошевић,

Давид Јовановић, Вељко Радосављевић,

Војислав Челиковић, Бојан Реџеповић

Данијела Радошевић, Радмило Филиповић,

Фото Пешић, Фото Матицки, Мирјана Глизић

Јована Сташевић, Јана Живковић, Славиша Лазовић,

Маја Марић, Владмир Маринковић

Штампа

М-граф, Трстеник

Тираж

300

TRSTENIK MUNICIPALITY

Publishers

The Public library "Jefimija" –Trstenik
The People's University of Trstenik

Editor in Chief

Jelena Vukčević

Contributors

Stevan Djaković, Municipal Administration
Jovan Marinković, RTV – Trstenik
Dušan Jović, The People's University of Trstenik
Nada Marinković, The People's University of Trstenik
Veroljub Vukašinović, The People's University of Trstenik
Mirjana Glidić Petrović, Tourist Organisation of Trstenik

Design and prepress

Ivan Veličković, Denis Vikić and Next Level

Translation into English

Jokso Keranović

Photos

Miroljub Kostić, Đorđe Radošević,
David Jovanović, Veljko Radosavljević,
Vojislav Čeliković, Bojan Redžepović,
Danijela Radošević, Radmilo Filipović,
Foto Pešić, Foto Maticki, Mirjana Glidić,
Jovana Stašević, Jana Živković, Slaviša Lazović,
Maja Marić, Vladimir Marinković

Printing

M-graf, Trstenik

Circulation

300

ОПШТИНА
ТРСТЕНИК

TRSTENIK
MUNICIPALITY

ТРСТЕНИК
2016

Разгледница из 1910. године
— Јанорама Трстеника

Како ји се дојада ј положај ове леје вароши?

How do you like the position of this beautiful town?

Postcard from 1910.
— panorama of Trstenik

Hакон већег броја, до сада, објављених књига и публикација о Трстенику и насељима у општини Трстеник, указала се потреба за једном популарнијом монографијом која би, уз богато илустроване прилоге, више сликама него речима приказала историјско и културно наслеђе, савремени живот и потенцијале овог подручја. На иницијативу председника општине Трстеник и његових сарадника, Народна библиотека „Јефимија“ је у сарадњи са Народним универзитетом и другим установама и организацијама, припремила ову илустровану монографију. Њени приређивачи су окупили већи број сарадника којима се захвальују на помоћи и сарадњи.

After a larger number of books and publications published, so far, about Trstenik and the villages in the Municipality of Trstenik, a need arose for a popular monograph which would, with richly illustrated contributions, display, in images rather than words, historical and cultural heritage, contemporary life and potentials of this area. On the initiative of the Mayor of Trstenik and his associates, the Public Library "Jefimija", in cooperation with the People's University and other institutions and organizations, has prepared this illustrated monograph. The editors of the monograph brought together a large number of associates whom they thank for the help.

ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

GEOGRAPHICAL FEATURES

Панорама Трстеника, йојлег са Грабовачкој брда
Panorama of the Trstenik, view from the Grabovac hill

Oпштина Трстеник се налази у централном делу Србије и граничи се са следећим општинама: Краљево на западу, Врњачка Бања на југозападу, Александровац на југу и југоистоку, Крушевац на истоку, Рековац на северу и Варварин на североистоку.

The Municipality of Trstenik is located in central Serbia, surrounded by the municipalities of Kraljevo, in the west, Vrnjacka Banja in the south-west, Aleksandrovac, in the south, Krusevac, in the east, Rekovac in the north and Varvarin, in the north-east.

Yплодној долини Западне Мораве, на падинама Гледићких планина и Гоча, простире се општина Трстеник површине 448 км². На том простору, у 51 насељу, живи приближно 43.000 становника. Сам град се налази на десној обали Западне Мораве, на 172м надморске висине, док се надморска висина општинског подручја креће у распону од 160м до 992м. Клима је умерено-континентална, а просечна густина насељености је 110 ст/км². Под пољопривредном површином је 28.144 хектара, док је 12.853 хектара површине обрасло шумама. Дужина путева на територији општине је 266км. Укупан број становника општине по званичном попису из 2011. године је 42.966. У граду и приградским насељима живи, приближно, 17.000 становника. Кроз град и општину пролази 21.меридијан, линија која Трстеник симболички спаја са светом у простору и времену и поручује да смо географски, историјски и културни део Европе.

The Municipality of Trstenik is located in the fertile valley of the Zapadna Morava River and on the slopes of the Gledicke Mountains and Mt Goc. The territory of the Municipality covers the total area of 448 square kilometres, of which the farming land covers 28,144 hectares, and 12,853 hectares are covered by forests. The population of the Municipality is 42,966 people (official census in 2011) who live in 51 settlements, with the average of 110 people per square kilometre, and the population of the town and suburbs is around 17,000 people. The settlements are connected by 266km of roads. The town lies on the right-hand bank of the Zapadna Morava, at 172m above-sea, whereas the whole of the Municipality spreads in the range of 160 metres to 992 metres above-sea in the zone of moderate continental climate. The Meridian 21 east of Greenwich passes through the town of Trstenik, symbolizing its geographical, historical and cultural connections with Europe and the world.

Трстеник, 21. меридијан

Trstenik, 21st meridian

Trstенички крај се, географски, налази у најужњем делу Шумадије, односно западном делу крушевачке и крајњем југоисточном делу краљевачке котлине. У централном делу овог подручја налази се плодна котлина реке Западне Мораве, у чијој су се долини развила већина насеља општине. Према северу подручја таласасто се простиру Гледићке планине (највиши врх Самар 922м), док су према југу огранци планине Гоч (највиши врх 992 м). Трстеник је привредни, административни и културни центар општине. Налази се на 43°37' N и 21°E, око 200 км јужно од Београда.

Назив Трстеник, спада у групу фитонима, имена насталих по карактеристичној вегетацији у самом подручју. Поред Западне Мораве је одувек било много мочварних терена обраслих барским и мочварним биљем, а понејиши трском или трстиком, по чему је и град добио назив. Према другим мишљењима, име града потиче од речи „trs“, што је стари назив за чокот винове лозе која се у овом крају оддавнина узгаја.

The area of Trstenik is located in the southernmost part of the Region of Sumadija, in the west of Krusevac Valley and the farthest south-east of Kraljevo Valley. The central part of this is the valley of the Zapadna Morava, where most of the settlements in the Municipality are located. The rolling hills of the Gledice Mountains, with the highest peak Samar, 922m, spread to the north, and in the south are the slopes of Mt Goc, with its highest peak at 992m.

Trstenik is the economic, administrative and cultural centre of the Municipality. It is located at 43°37'N and 21°E, about 200 km south of Belgrade.

The name Trstenik is a phytonim, the name derived from a typical plant in the area. The riversides of the Zapadna Morava and the vicinity have always been covered with marshes with a lot of wetland plants typical of such terrains, most of all cane or reeds (trska or trstika in Serbian), after which the town was named. Another theory is that the town was named after the ancient word trs, meaning a vine plant, which has been grown in this area since ancient times.

Чокоти винове лозе из
трстеничкој винојорја

Vine from Trstenik's vineyards

Повеља кнеза Лазара Хребельановића из 1381.
у којој се први пут помиње име Трстеник
(Музеј Српске православне цркве)

The Charter of Prince Lazar Hrebeljanović from 1381
where the name of Trstenik is mentioned for the first time
(Serbian Orthodox Church Museum)

Пролеће у Јасиковици
Spring in Jasikovica

Гледићке планине

Gledicke mountains

Река Западна Морава је много више од географског одредишта. Она је за народ овог краја симбол националне традиције, патриотизма и бурне историје. У прошлости, она је била граница која је раздвајала две државе, Аустрију и Турску, а данас је само природна граница која дели општински атар на леву и десну страну. На њеним обалама, донедавно су постојале воденице „моравке“, а на њеним брзим притокама воденице „поточаре“. Живот Трстеничана се и данас, у летњим месецима, везује за Мораву, њене плаже су окружене врбама и спортским базеном, на њеној десној обали, а обале Мораве су, и лети и зими, препуне риболоваца.

The Zapadna Morava River is more than merely a geographic term. To the local people, it is the symbol of the national tradition, patriotism and turbulent history. In the past, it was the natural boundary between two empires, two countries, Austria and Turkey, and today it is only a natural boundary between the left-hand and right-hand sides of the area of the Municipality. Until recently, her banks, and the banks of her fast tributary streams, were "decorated" by watermills, popularly called "Moravka". The life of local people is still, especially in the summer, connected with the Morava, and the local beaches, sheltered by willows, are as popular as the swimming pool on her right-hand side. The river banks are also crowded by fishermen all year long.

Највеће притоке Западне Мораве су сеоске реке: Попинска река, Сребреница, Љубостињска и Риљачка река, у које се улива велики број потока. Укупна дужина тока Западне Мораве кроз трстенички крај је 21 km. Проток воде у њој, као и притокама, варира, од веома ниског водостаја у летњим месецима до екстремних поплава, какве су забележене 1896. и 2014. године.

The largest local tributary streams are the Popinska Reka, the Srebrenica, the Ljubostinjska Reka and the Riljacka Reka, with their numerous smaller tributaries. The total length of the Zapadna Morava flowing through the area of Trstenik is 21 km. The level, and the quantity of the water in the Morava and the tributary streams, varies from very low in summer to extremely high and flooding, as recorded in 1896 and 2014.

Јутро, ћојлег на Бетонски мост

Morning view of the Concrete bridge

Западна Морава у Грабовцу
West Morava river in Grabovac

Задна Морава и бетонски мост
West Morava river and Concrete bridge

Поглед са Омладинске обале
View from the Youth promenade

Подручје трстеничког атара је богато и минералним водама. Најпознатија изворишта су у селу Велуће (минерална вода „Мивела”, богата магнезијумом, позната као „Краљица вода”), и у селу Горња Црнишава.

The area is rich in mineral springs. The best known ones are located in the villages of Veluce (mineral water "Mivela", rich in Magnesium, often called "the Queen of Waters") and Gornja Crnisava.

Mivela

GAZIRANA PRIRODNA
MINERALNA VODA

Trstенички крај је богат биљним и животињским светом. Клима и земљиште су погодни за гајење житарица, крног и лековитог биља, воћа и поврћа. Посебно је богат медоносним биљем због чега је пчеларство веома развијено међу становништвом целог подручја. У селима близу Западне Мораве сажно се развија повртарство (производња парадајза, паприке, купуса, шаргарепе, краставаца, лука, пасуља, кромпира, спанаћа и разних врста другог поврћа), док се у брдским крајевима становништво више бави сточарством, виноградарством и воћарством (производња малина, купина, шљива, јабука, крушака и другог воћа). Веома је развијена производња воћних садница и лозних калемова, посебно у селима на левој обали Западне Мораве.

Једна од ретких ендемских биљака, која је изумрла а налазила се једино у водама Поморавља, је моравски орашак (*trapa anosa*). У знак сећања на ову биљку у Трстенику је основан еколошки покрет са симболичним именом „Моравски орашак“, као организација која се бори за очување животне средине.

The area of Trstenik is rich in flora and fauna. The climate and the soil are suitable for growing cereal grains, forage plants and medicinal plants, vegetables and fruit. Honeybee farming is widely spread in the area thanks to numerous plants rich in nectar and pollen. The villages on the riversides, or in the vicinity, of the Zapadana Morava are famous for growing on vegetables (tomato, pepper, cabbage, carrot, cucumber, onion, garlic, leek, beans, potato, spinach...), whereas the slopes of the rolling hills are more suitable for grape growing and fruit-growing (raspberry, blackberry, plum, apple, pear...), and the mountainous areas provide conditions for cattle breeding. This area, in particular the villages on the left-hand side of the river, is world-famous for growing fruit seedlings and grape seedlings.

A rare endemic plant species called moravski orasak (*trapa anosa*), unfortunately now extinct, used to grow only in the Zapadna Morava and the waters of the surrounding area. In the memory of this plant, the local ecological movement was named after this plant, which symbolizes their struggle for protection of the environment.

Пластеничка производња поврћа

Vegetable production in greenhouse

Жетва јшенице
Wheat harvesting

Берба кукуруза
Picking corn

Зелени јијац у Трстенику
Vegetable and fruit Market in Trstenik

ВОДИЧ КРОЗ ОПШТИНУ

Hа територији општине, у службеној употреби су српски језик и Ћирилично писмо, док становништво претежно говори косовско-речавским дијалектом.

Поред српског живља (91,37%), данас на простору општине Трстеник живе и друге националне припадности. Најбројнији су Роми и Црногорци, затим Македонци, Горанци, Хрвати, Словенци, Бугари, Румуни, Мађари, Бошњаци, Руси, итд.

Општина има свој грб, заставу и крсну славу - Силазак Светог духа на апостоле - Тројица.

Општину Трстеник употпуњују и органи њеног управљања, политичке странке и невладине организације. Поред општинске управе, локалну самоуправу у Трстенику сачињавају председник општине, са замеником и помоћницима, општинско веће (11 чланова) и Скупштина општине коју чине председник Скупштине са својим замеником, секретар Скупштине и 49 одборника .

MUNICIPALITY GUIDE

The official language in the Municipality is Serbian, and the official alphabet is Serbian Cyrillic. Most of the people use Kosovsko-Resavski dialect.

Besides the Serbs, the population of the Municipality involves other nations and ethnic groups like Roma People, Montenegrins, Macedonians, Goranacs, Croats, Slovenians, Bulgarians, Romans, Hungarians, Bosnians, etc.

The Municipality has its own coat of arms, flag and saint patron – Holy Trinity.

The Municipal administration is supported by its governing bodies, political parties and NGOs. In addition to the Municipal administration, the local government in Trstenik comprises the Mayor, with deputies and assistants, Municipality Council (11 members), Municipal Assembly consisting of the Chairperson and the deputy, secretary and 49 elected representatives.

Духовска лишија улицама Трстеника

Ceremonial walk in honor of Holy Trinity

Красна слава ойшине
Силазак Светој духа на ајосћоле (Тројица)

The Municipality has its own saint patron
Holy Trinity

Председник општине Трстеник од 2012. до јуна 2016. године је Мирољуб Алексић, дипломирани економиста, рођен 1978. године, који се као млад човек определио за активно бављење политиком и менаџерством у средини ослоњеној на богату традицију и отвореној за изазове будућности.

Since 2012 until June 2016., the Mayor has been Mr Miroslav Aleksic, graduated economist, born in 1978, who chose, as a young man, to be actively involved in politics and managerial work in the environment with a rich tradition and open for challenges of the future.

Већница – седница Скупштине општине

Session of the Municipal Assembly in City hall

Мирољуб Алексић,
Председник Општине Трстеник

Miroslav Aleksic,
Mayor of Trstenik

Oпштина Трстеник је данас способна да прими још 20.000 суграђана и обезбеди им високи квалитет живота који је у складу са европским стандардима, а надлежни у Општини свакодневно раде на подизању стандарда живота житеља Трстеника. Дом здравља „Др Сава Стanoјevић“ брине о здрављу становника Општине. Чине га осам медицинских и једна немедицинска служба, упошљава 32 лекара специјалисте, 2 примаријуса, има пет лекара на специјализацији, 8 стоматолога, једног фармацеута и 152 осталих медицинских радника. Секундарна референтна установа Дома здравља је болница у Крушевцу, удаљена само 30 километара од Трстеника.

У Трстенику ради Центар за социјални рад који постиже значајне резултате у области социјалне заштите.

The Municipality of Trstenik is nowadays capable of accepting another 20,000 people and providing them a high quality of living in accordance with the European standards, and the authorized officials have been constantly working on improving the standard of living of the local people.

Health-Care Centre "Dr Sava Stanojevic" takes care of the health of the local people. It consists of eight medical and one supporting departments, employing 32 doctors specialists, 2 head doctors, five doctors attending specialist studies, 8 dentists, one chemist and 152 other healt-care workers. It cooperates with General Hospital in Krusevac, which is only 30 km away.

The local Centre for Social Work makes good results in the area of social care and protection.

Дом здравља "Др Сава Стanoјevић"

Health Centre "Dr Sava Stanojevic"

Пажљиво разрађеном стратегијом развоја, Општина Трстеник интензивно ради на унапређењу инфраструктуре, привлачењу нових инвестиција и урбаним развојима. Локална самоуправа посебан акценат ставља на унапређење постојеће одрживе заједнице која својим суграђанима може да обезбеди сигурно економско и социјално окружење, али и да младима пружи перспективу за остварење њихових циљева.

Рад на развоју малих и средњих предузећа, повећање обима пољопривредне производње, достизање високог степена технолошке прераде пољопривредних производа – само су неки од циљева које пред собом има општинско руководство.

Велика се пажња посвећује едукацији младих, развоју туризма, јачању капацитета локалних институција из области друштвених делатности, као и унапређењу културе и спорта.

The Municipal Government has been applying a carefully conceptualized strategy of development to improve the infrastructural facilities, attract investors and for urban development. The Municipal Government has been paying special attention to improvement of the current viable community which can provide a secure economic and social ambient to the local people, and also to offer prospects to the young for achieving their goals.

Engagement in development of small and medium-sized businesses, increase of farming output, achieving a high level of processing of farming produce – are only some of the goals of the Local Government.

A lot of attention is paid to education, development of tourist industry, increase of the capacities of local institutions in the field of social acitvities and improvement of culture and sports.

Центар за социјални рад

Centre for Social Work

ИНФРАСТРУКТУРА

Као варошица, Трстеник је основан 1832. године када је указом кнеза Милоша Обреновића започето његово пресељење са територије данашњег села Осаоница на садашњу локацију (десна обала Западне Мораве). Трстенички срез је укинут 1838. године и његови делови улазе у састав крушевачког, јошаничког и жупског среза, да би 1859. године поново постао средиште среза, данас општине, у саставу Расинског округа. Због убрзаног развоја, Трстеник је 1875. године добио први регулациони план (израдио га је Никола Пашић и данас се чува у Музеју у Трстенику).

Између два светска рата, Трстеник је био познат као варош трговаца и занатлија, са 32 занатске радње, 36 кафана, два хотела, пет државних и мешовитих банака. Био је јак привредни центар коме је гравитирао велики број села са обе стране Западне Мораве. Други регулациони план Трстеника урађен је 1929. године. Овим регулационим плановима Трстеник добија уређени инфраструктурни изглед, по коме је и данас препознатљив.

INFRASTRUCTURE

The original townlet of Trstenik was founded in 1832, when Prince Milos Obrenovic issued a decree that the settlement, which was then located in the place where today the village of Osaonica is, be moved to its present location (right-hand bank of the Zapadna Morava). The District of Trstenik was dissolved in 1838, and its parts were included in the Districts of Krusevac, Josanica and Zupa, but the District was re-established in 1859, with Trstenik as its centre. Trstenik is now the administrative centre of the Municipality within Rasinski District. Thanks to its fast economic development, Trstenik got its First Regulatory Plan in 1875, which was developed by Mr Nikola Pasic, and today it is kept in the Local Museum.

Between the two World Wars, Trstenik was famous for merchants and handi-craftsmen, with 32 craftsman shops, 36 hospitality places (inns, pubs and restaurants), two hotels, five government-owned and public-private partnership banks. It was a prosperous economic center toward which the villages on both sides of the river gravitated. The Second Regulatory Plan was developed in 1929. These Regulatory Plans provided the arrangement of urban infrastructure, through which Trstenik is still recognizable.

Трстеник – Главна улица,
јоочетак XX века

Trstenik – Main Street,
the beginning of the twentieth century

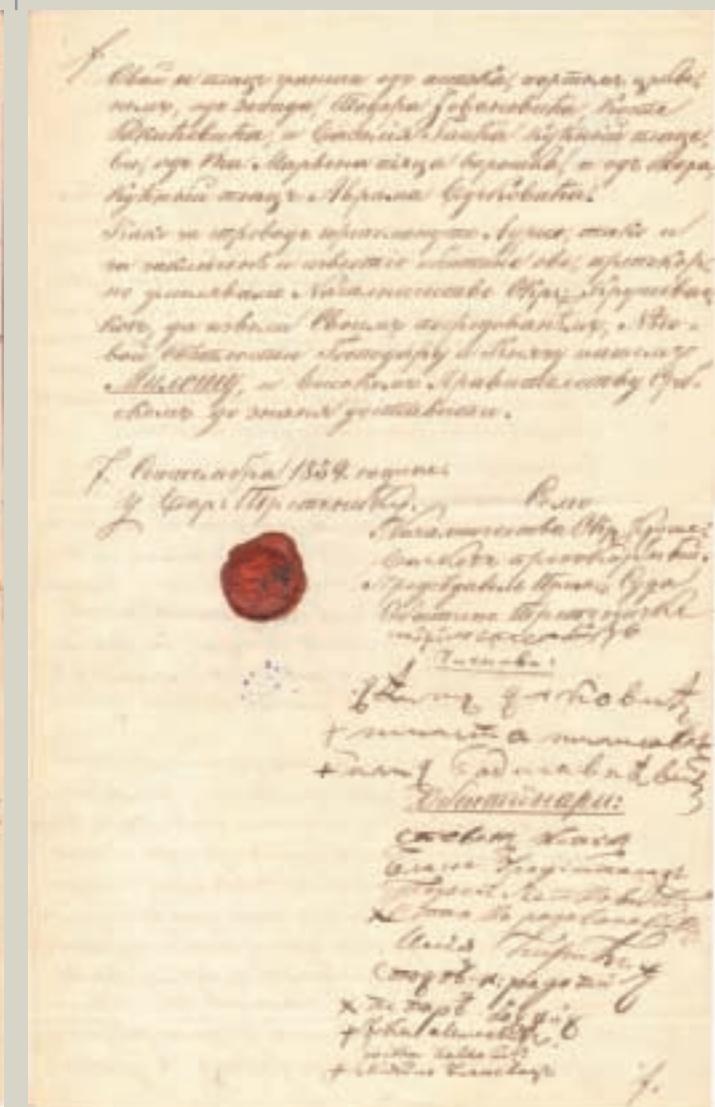
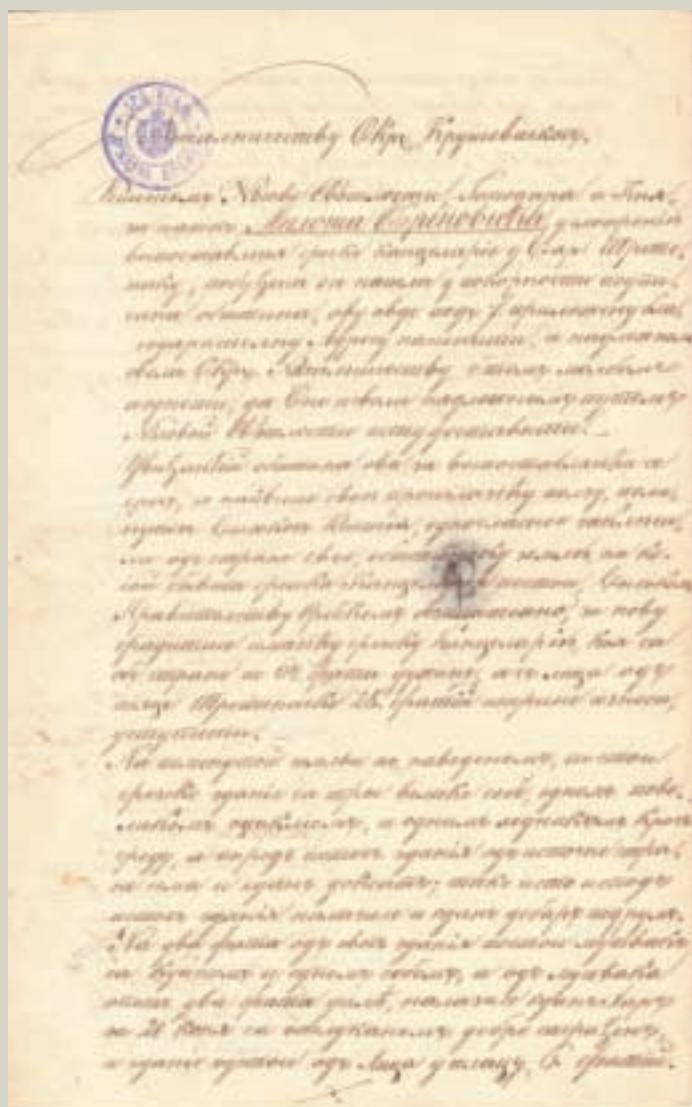

Кнез Милош Обреновић

Prince Milos Obrenovic

Писмо са поштансима уледних Трстеничана
из 1859. године

A letter with the signatures of prominent Trstenik citizens
from 1859

Општина Трстеник је Западном Моравом раздвојена на два дела те су мостови одувек имали важну улогу у животу варошице. Данас се саобраћај преко реке одвија преко два моста – Гвозденог и Бетонског.

The Zapadna Morava divides the territory of the Municipality of Trstenik in two parts, so the bridges have always played an important role in the life of the town(let). Nowadays, the river is crossed through two bridges, Iron Bridge and Concrete Bridge.

Бетонски мост ѹ реко Задне Мораве

Concrete Bridge over West Morava river

Гөоздени мосш нөћү
Iron bridge by night

Стари івоздені мост
The old iron bridge

Плача са срушеной івозденої моста
Plate from the destroyed old iron bridge

Buceău moscă

Suspension Bridge

Trstenik је од давнина раскрсница путева. Налази се на магистралном путу Појате–Краљево, односно на 52. километру од приклучка на ауто-пут Е75 код Појата и на 31. километру од Ибарске магистрале, односно магистралног пута за Крагујевац, што представља трасу будућег ауто-пута Појате–Прељина. Општина располаже са преко 260 км путне мреже. Сви путеви у мрежи су асфалтирани омогућавајући брз аутобуски локални саобраћај.

Кроз Трстеник, од 1910. пролази и пруга узаног колосека Сталаћ–Пожега, која је проширена у нормални колосек 1958. године. Од 2007. до 2012. године, пруга Сталаћ - Пожега је била затворена за путнички саобраћај због стања пруге. Набавком нових возова, 2012. године, пруга је поново пуштена у рад за путнички саобраћај. У наредном периоду ће бити извршена реконструкција пруге која се кроз Општину Трстеник протеже дужином од око 25 километара. У оквиру железничке станице се налазе и помоћни колосеци намењени за транспорт робе из индустријске зоне и Прве петолетке.

Trstenik has always been a crossing point of roads. It is located in the primary route Pojate-Kraljevo, 52 km from the junction to Motorway E-75 at Pojate, 31 km from Ibarska Primary Route, and primary route to Kragujevac, and this is the route of the future Motorway Pojate-Preljina. The road network is over 260 km long, and all the roads in the network are covered by asphalt, which provides easy traffic and transportation of people and goods.

In 1910, a narrow-gauged track was constructed from Stalac to Pozega, passing through Trstenik, and in 1958 it was reconstructed into a standard gauge track. From 2007 to 2012, the railway line Stalac-Pozega was out of operation for passenger trains because of the condition of the tracks. The railway line was put back into operation for passenger trains in 2012 when new trains were purchased. In the future, the 25-kilometre-long section of the railway line passing through the territory of the Municipality of Trstenik will be reconstructed. The Railway Station is equipped with auxiliary tracks for loading/unloading of goods from the Industrial Estate and "Prva petoletka".

Железничка станица Трстеник

Railway station Trstenik

Осим железницом, са остатком Србије, Трстеник је повезан и разгранатом друмском мрежом. Аутобуска станица се налази у непосредној близини Железничке станице, близу центра града. Са Аутобуске станице у Трстенику свакодневно пољази велики број аутобуса који варош Трстеник повезује са свим насељеним месним заједницама у општини. Поред приградског саобраћаја, велика је фреквенција и на међуградским линијама ка највећим српским градовима – Београду, Нишу и Крагујевцу.

Apart from railway line, Trstenik is connected with the rest of Serbia through a network of roads. The Bus Station, in the vicinity of the Railway Station and the town centre, is the arrival and departure point for a lot of buses for all settlements in the Municipality, and also for neighbouring towns and the largest towns in Serbia – Belgrade, Nis, Kragujevac...

Аутобуска станица Трстеник

Bus station Trstenik

Трави привредни и економски процват Трстеник је доживео после Другог светског рата, када је основана Индустирија хидраулике и пнеуматике „Прва петолетка“ (1949. године) која је носила свеукупни развој Трстеничке општине до краја 20. века. У том периоду се развија у модеран град са јаком индустријом, школством, културом, комуналном инфраструктуром и другим садржајима.

Изграђен је Пејовац (Трстеник 2), као нови део града, а сам град се проширио и на приградска насеља Осаоницу, Чаре и Грабовац.

Почетком 21. века, услед политичких промена, економске кризе и смањеног капацитета „Прве петолетке“, Трстеник је у економској стагнацији. Међутим, развој пољопривреде (воћарство, калемарство, повртарство), мале привреде и покушаји да се Петолетка ревитализује пружају могућност за његов даљи развој и останак младих у овом граду који је познат и као прави расадник талената.

Цела општина је покривена фиксном телефонском мрежом и мобилном мрежом три оператора. Подручје града је покривено кабловском телевизијом и брзим интернет везама.

Trstenik experienced a real economic boom after WWII, when Hydraulics and Pneumatics Industries "Prva petoletka" was founded (1949) and became the major factor of economic development of the whole area till the end of the twentieth century. In that period, Trstenik grew into a modern town, with highly developed industry, institutions of education, culture, communal infrastructure and other features of modern towns.

A new part of town called Pejovac (Trstenik II) was built, and the town itself extended and connected with the suburbs Osaonica, Cairi and Grabovac.

At the beginning of the 21st century, due to political changes, economic crisis and reduced capacities of "Prva petoletka", Trstenik got into recession. However, the development of agriculture (growing on vegetables, fruit growing and production of fruit and grape seedlings) and small businesses, and attempts to revitalize "Prva petoletka" offer opportunities for further development of Trstenik and for the young to stay in the town that is famous as a centre of young talented people.

The whole territory of the Municipality is covered by landline and mobile phone networks. The town area is covered by a cable television system and fast Internet services, whereas most other settlements are covered by wireless Internet services.

Прва петолетка - Наменска

Prva petoletka - Namenska

Oко два километра од центра града је туристичко-спортски аеродром. Користи се за летење генералне авијације (такси превоз, пословна авијација, панорамско летење, спортско летење...). Аеродром поседује травнату писту са бетонским почечима, аеродромску зграду и хангаре.

Tvrđenik has a small community (Fixed Base Operations) airport which is about two kilometres from the town centre. It provides general aviation facilities and resources for personal flying, business flying, instructional flying, aerial photography... It has a grass runway with a concrete starting section, terminal building and hangars.

Аеродром Трстеник
Контролни шорањ

Trstenik Airport
Control tower

У Трстенику послују и јавна предузећа чија је примарна делатност градска инфраструктура.

„Дирекција за планирање и изградњу Трстеник“ је основана 2000. године за обављање послова просторног планирања и пројектовања грађевинских и других објеката, уређења грађевинског земљишта, заштите, развоја, одржавања и управљања путевима и улицама у насељима трстеничке општине.

ЈКП „Комстан“ као градско комунално стамбено предузеће, бави се пречишћавањем и дистрибуцијом воде, а поред њега постоје и ЈКП „Почековина“ и „Техника“ Велика Дренова које покривају део сеоског подручја.

ЈКП „Енергетика“ је основана 2003. године као јавно предузеће издвајањем из система „Прве петолетке“, док „Електродистрибуција Трстеник“ ради у саставу Електродистрибуције Крушевац и посебно је позната по вишедеценијском улагању у културу. Прва пошта у Трстенику је основана 1861. године а данас је то „Пошта првог реда“ у саставу РЈ Поштанског саобраћаја Крушевац.

Обзиром да је Трстеник, град са израженом експанзијом, јавила се потреба решавања питање паркирања, поготово у најужем централном делу града. У циљу решавања тог проблема изграђена су нова паркинг места и уведен је модеран систем паркирања.

Кроз Трстеник је 2005. прошао магистрални гасовод Крушевац-Чачак, а 2012. године први вод секундарног гасовода је доведен на подручје града. Тада је постављена гасна централа за производњу топлотне енергије за насеље Трстеник 2. Током 2015. године Трстеник постаје прва општина у Србији која је увела најсавременији систем децентрализованог даљинског грејања. Овај систем поседује 4 гасне централе и реконструисану топловодну мрежу и подстаницу. Систем грејања је у потпуности аутоматизован по угледу на најсавременије европске државе.

Trstenik has some public companies whose primary goal is to provide urban infrastructural services. "Directorate for Urban Planning and Construction" was founded in 2000 to carry out activities of spatial planning and designing buildings and facilities, landscaping of construction sites, development, maintenance and protection of roads and streets in the settlements in the Municipality of Trstenik.

Public Utility Company "Komstan" as a company dealing with communal and residential issues is responsible for processing and supply of drinking water. In addition, there are Public Utility Companies "Pocekovina" and "Tehnika" Velika Drenova, which cover some of the villages.

Public Utility Company "Energetika" was founded in 2003 by separating from the system of "Prva petoletka". "Elektrodistribucija Trstenik", which is famous for sponsorship of cultural events and artists, operates within "Elektrosrbija Krusevac". The first post office in Trstenik was founded in 1861, and today it operates as a "Priority Post Office" within Post Office System in Krusevac.

Trstenik is a growing town with the needs of modern towns, and regardless of its size, it faced the problem of parking the vehicles, especially in the central town zone. The problem was solved by construction of new parking sites with paid parking system.

In 2005, the primary route of natural gas pipeline Krusevac-Cacak was constructed, passing near Trstenik, and in 2012, the first branch of secondary pipeline was constructed to supply the town with gas. In the same year was constructed a gas power-plant to provide heating for Trstenik II. In 2015, following the trends in the most developed European countries, Trstenik became the first town in Serbia to introduce the state-of-the-art, fully automated, system of decentralized remote heating, consisting of four gas power-plants and a substation, and the whole distribution system was reconstructed and adapted to such power supply system.

MENJAČNICA - "MARIĆ"

Marić
MENJAČNICA
EXCHANGE OFFICE

Привредни развој трстеничког краја везан је за пољопривреду, шумарство, металску индустрију и малу привреду. Током 20. века носилац привредног развоја целог краја био је индустријски гигант „Прва петолетка“. Данас, поред ове фабрике, у Трстенику послује око 1.600 привредних субјеката у разним привредним делатностима.

Фабрика „Прва петолетка“ у Трстенику је основана као државно предузеће 1949. године. Седамдесетих година прошлог века ово предузеће доживљава велику експанзију и постаје један од водећих производиоца хидраулике и пнеуматике у Југославији. Погони ове фабрике се отварају и у другим местима, док се захваљујући њеном развоју нагло развија и Трстеник који постаје познат као „метропола хидраулике и пнеуматике“. Тако је 1988. године у „Првој петолеци“ било запошљено 15.700 радника, што је приближно колико је и сам Трстеник тада имао становника. Године 1990. „Прва петолетка“ је имала 3.365 машина на 300.000m² које су производиле разне врсте уређаја за светско тржиште.

Почетком овог века „Прва петолетка“ је претрпела већи број реорганизација те сада послује као холдинг предузеће које је у процесу приватизације. Основну делатност „Прве петолетке“ данас представља: истраживање, развој, пројектовање, конструисање, производња, испитивање, пласман, инжењеринг и сервисирање хидрауличких и пнеуматичких уређаја и система за различите области примене.

Производња заптивних елемената, арматура, алата, прибора и машина, металуршка обрада и галванска заштита и производња индустријске електронике су пратећи програми који се интензивно развијају и уједно заокружују производњу хидраулике у јединствену производну целину.

The economic development of Trstenik Area is based on agriculture, forestry, metal-processing industry and small businesses. In the twentieth century, the major factor of the economic development of the whole area was an industrial giant "Prva petoletka". Nowadays, in addition to this company, in this area there are about 1,600 enterprises in various business activities.

Hydraulics and Pneumatics Industries "Prva petoletka" was founded in 1949 as a state-owned enterprise. In the 1970s, the company expanded to become one of the largest manufacturers of hydraulics and pneumatics devices in Yugoslavia of that time. Subsidiaries were started in other towns, and thanks to its expansion, the town of Trstenik also grew to become known as "the metropolis of hydraulics and pneumatics". In 1988, the Company had 15,700 employees, which was about the total population of the town. In 1990, "Prva petoletka" had about 3,365 machines at 300,000 square metres producing various products for the markets all over the world.

Since the beginning of this century the Company has been reorganized several times, now operating as a holding company in the privatization process. The major business activities involve research, development, design, manufacture, testing, sale, engineering and servicing of hydraulic and pneumatic devices and systems for various applications.

Manufacture of sealing elements, fittings, tools, macnines and their attachments, heat treatment and manufacture of idustrial electronics are supporting ranges, developing to form an overall product range of hydraulic products.

Уоквиру „Прве петолетке”, 1972. године, као посебна целина, формирана је фабрика за производњу наоружања и војне опреме. Ова фабрика се 1991. године издвојила из „Прве петолетке“ и постала независан субјект. Данас носи назив „ППТ Наменска“ а.д. и има веома важну улогу у одбрамбеној индустрији наше земље и производњи из области ратне морнарице, копнене војске, војног и цивилног ваздухопловства, као и улогу у трансферу одбрамбених технологија.

Развојни планови „ППТ Наменске“ а.д. везани су за потребе Министарства одбране, а у исто време и за стране купце. „ППТ Наменска“ а.д. своје развојне капаците усмерава у два правца. Један правац је модернизација постојећих, а други је развој и производња потпуно нових средстава. „ППТ Наменска“ а.д. данас је један од врло значајних произвођача и извозника робе посебне намене.

In 1972, the Department for Special Purpose Products within "Prva petoletka" was started to manufacture armament and military equipment. In 1991, this Department separated from the Company and became an independent company. Nowadays it is called "PPT Namenska" a.d. and it plays an important role in the defence industry of Serbia and manufacture for navy, army, airspace industries and in the transfer of defence technologies.

The developmental plans of "PPT Namenska" a.d. are related not only to the needs of the Ministry for Defence, but also to the international customers. The development of "PPT Namenska" a.d. is in two directions: modernization of the existing facilities and development and manufacture of new devices. Nowadays "PPT Namenska" is a major manufacturer and exporters of products for special purposes.

Авио снимак дела Прве петолетке у Трстенику

Avio footage of the Prva petoletka factory in Trstenik

ППТ Наменска АД - производи војне индустрије

PPT Namenska - manufacture for navy, army, airspace industries

У области мале привреде, највећи проценат привредних субјеката се определио за производну делатност, пласирање готових производа, потом за област производње и обраде метала односно дрвета, али и за производњу хране и пића. Међу привредницима се издвајају:

- „ASB машине и алати“ Горњи Рибник се баве пројектовањем и израдом алата за ливење, бризгање, али и ремонтом и продајом алатних машина,
- „Санви“ Трстеник – производња и продаја хидрауличних и пневматичних цилиндра,
- „Boss Construction“ Стари Трстеник – производња хидрауличних потапајућих стубића, хидрауличних барикада и фиксних стубића, једностепених центрифугалних пумпи,
- „Microline“ Трстеник – производња медицинских и стоматолошких инструмената и материјала,
- „Металопластика“ Стари Трстеник – бави се производњом бризгана и дуване пластике,
- „Polyseal“ Трстеник – производи од гуме, производња заптивних компоненти,
- „М–Граф“ Трстеник – штампање књига и штампаног материјала,
- „HCP“ Трстеник – високопрофесионална компанија у области фискалних технологија,
- „FIM baby konfekcija“ Велика Дренова – производња беби и дечје квалитетне гардеробе,
- „Етерика“ Трстеник – производња етеричних уља,
- „Нова Слога АД“ Трстеник представља откупно-дистрибутивни центар са расхладним и прерадничким капацитетима,
- Фабрика минералне воде „Мивела“ Велуће,
- „Foodex“ Попина – породична фирма за производњу домаће хране и прераду воћа и поврћа,
- „P.U.T.R Pile“ Трстеник – производња и продаја месних прерађевина од пилећег mesa,
- „Глицић НИС“ Стари Трстеник је привредно друштво за производњу и промет месних прерађевина,
- „Гроф оф Милутовац“ Трстеник – Милутовац - производња лозних калемова и воћних садница, базних подлога;
- „Вино калем“ Велика Дренова – производња сортних вина и лозних калемова,
- „Винарија Милосављевић“ Бучје је винарија која се бави дистрибуцијом и производњом вина из богатих породичних винограда (Vila vina),
- „Винарија Stemina“ Трстеник је породична винарија која на тржиште пласира врхунска вина Minna, Stephanos, Panta Rei,
- Виногради Николић су винарско-туристички комплекс и идеално место за одмор и уживање уз дегустацију вина,
- „Рој“ пчеларска задруга Медвеђа – производња пчелиње опреме, ројева и матица.

The major business activities of the companies in this sector are metal-processing, wood-processing, production of food and beverages and trade of finished products. The largest companies in this sector are:

- "ASB Masine i alati" Gornji ribnik: design and manufacture of casting and injection tools, servicing and trade of tool machines,
- "Sanvi" Trstenik: manufacture and trade of hydraulic and pneumatic cylinders,
- "Boss Construction" Stari Trstenik: manufacture of rising and fixed bollards, hydraulic barriers, one-step centrifugal pumps,
- „Microline“ Trstnenik: manufacture of medical and dental instruments and supplies,
- "Metaloplastika" Stari Trstnenik: manufacture of plastic products by injection molding and blow molding,
- „Polyseal“ Trstnenik: manufacture of rubber-based products and sealing elements,
- "M-Graf" Trstnenik: printing of books and general printing services,
- "HCP" Trstnenik: manufacture of electronic cash registers,
- „FIM baby konfekcija“ Velika Drenova: manufacture of baby and children's clothing,
- "Eterika" Trstnenik: manufacture of etheric oils,
- "Nova Sloga AD" Trstnenik: purchase, processing, warehousing in refrigerating facilities and distribution of fruit and vegetables,
- Mineral Water Bottling Company "Mivela" Veluce,
- „Foodex“ Popina: a family business processing fruit and vegetables and production of health food,
- „P.U.T.R Pile“ Trstnenik: raising chickens, producing and trade of chicken products,
- "Glidzic NIS" Stari Trstnenik: producing and trade of meat and meat products,
- "Grof of Milutovac" Trstnenik – Milutovac: growing grapes seedlings and fruit seedlings and bases,
- "Vino kalem" Velika Drenova: wine production and growing grapes seedlings,
- "Winery Milosavljevic" Bucje: a family winery whose business is production and distribution of wines from their own vineyards (Vila Vina),
- "Winery Stemina" Trstnenik: a family winery whose business is production and distribution of quality wines: Minna, Stephanos, Panta Rei, from their own vineyards,
- Wineyards Nikolic a winery and resort, a place to relax and enjoy in-house wines,
- "Roj" Honey Bee Cooperative Medvedja: manufacture of bee-farming equipment, raising bee hives and queen bees.

Минерална вода "Мивела"
Mineral water "Mivela"

"Нова Слоба" - Хладњача за замрзвање воћа и говрђа
"Nova Sloga" - Cooling facility for freezing fruits and vegetables

"Фудекс" - Прерада воћа и говрђа
"Foodex" - Fruit and vegetable processing

"Microline" - Производња стоматолошких инструмената
"Microline" - Dental instruments manufacturing

"Етерика" - Ароме, екстракти, прехрамбене боје...
"Eterika" - Flavours, extracts, food colors...

СТАРИ ЗАНАТИ

Trstenik је у 19. и првој половини 20. века био познат као варошица трговаца, винара и вештих занатлија. Почетком прошлог века одећа је искључиво прављена у домаћој радиности, а свечани делови те одеће, тзв. народна ношња, данас се могу видети у градском музеју, на фолклорним предбама и ређе на вашарима и саборима. Карактеристичне за трстенички крај су биле високе вежене чарапе које су носили мушкарци у свечаним приликама и од тада народ овог краја зову Чарапани. Богато етнографско наслеђе овог краја чине и стари занати као што су воденичарски, каменорезачки, плетарски, кречарски, као и домаћа радиност чију традицију не гује удружење „Јевимијин вез“.

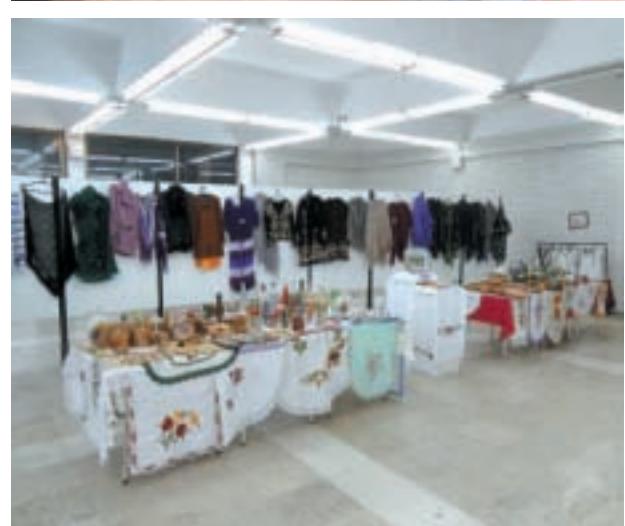
OLD CRAFTS

In the nineteenth and the early twentieth century Trstenik was known as a small town of retailers, winemakers and skilled craftsmen. At the beginning of the last century clothing was exclusively manufactured in domestic hand making and the festive parts of the clothing, the so-called folk costumes, can now be seen in the town museum, at folklore performances and far rarely at fairs and gatherings. Characteristic of the area of Trstenik were high, embroidered socks worn by men on special occasions, and that is why the people of this region are called "Čarapani" (čarapa means a sock in Serbian). The rich ethnographic heritage of the area encompasses the old crafts such as water milling, stone masonry, wicker working, lime making, and domestic hand making which is a tradition fostered by the Association "Jefimija's embroidery."

Делови мушки и женске српске народне ношње
Музеј Трстеник

Parts of male and female Serbian national costumes
Trstenik Museum

Делови ткачке радионице
Weaving workshop

Воденица у Брезовици

Water mill in Brezovica

П реко половине становништва трстеничке општине (65%) се бави пољопривредном производњом. То омогућује блага клима, плодна моравска равница и винородни обранци који се гранају око речне долине. Под пољопривредним површинама је око 70% општине, односно 28.240 хектара. А од овог процента коришћеног земљишта је чак 63%, односно 16.586 хектара. Под шумама је 12.853 хектара.

Пољопривредна производња се заснива на повратарској производњи, производњи воћних садница и лозних калемова, узгоју и преради грожђа и воћа, сточарству. Укупан број пољопривредних газдинстава је 6.543, од чега је регистровано чак 3.778.

About 65 per cent of the population of the Municipality of Trstenik is involved in farming. Farming is possible due to the moderate climate, fertile flat fields in the valley of the Morava River and the slopes, suitable for vineyards, rising from the valley. Farming fields cover about 70 per cent of the total area of the Municipality, that is 28,240 hectares, and 63 per cent, or 16,586 hectares, of that area is cultivated. The forests cover about 12,853 hectares.

Farming is based on growing vegetables, fruit and grapes seedlings, growing and processing of fruit and grapes, agriculture stock raising. The total number of farming households is 6,543, of which 3,778 are registered farming households.

Прегео у Јасиковици

Jasikovica landscape

Лозни калемови
Grape grafts

У сеоском подручју се издвајају два региона. У региону села на левој обали реке Западне Мораве (северна села) је развијена производња лозних калемова и воћних садница. Сваке године се на овом простору произведе преко 6.800.000 лозних калемова са капацитетом да се произведе 30.000.000 комада калемова, 6.000.000 воћних садница различитих врста и сорти са потенцијалом за убрзан раст и развој, као и 700.000 садница ружа. Наведени производи се пласирају у новембру и у марту, а овом производњом се бави велики број домаћинстава. Поред лозних калемова и воћних садница, становништво овог региона производи и грожђе по чemu је овај крај и познат широм Србије. Такође, северна села се баве узгојем повртарских култура, поседују фарме за тов илића и јунади, као и откупом и прерадом шумских производа и лековитог биља.

The countryside can be divided into two regions. The dominant business activity in the villages on the right-hand riverside is growing of grapes seedlings and fruit seedlings. The annual output is over 6.8 million grapes seedlings, with the possibility of producing 30 million pieces, and 6 million fruit seedlings, also with the possibility of increase, and 700,000 rose seedlings. These seedlings are generally sold in November and March, and they are grown by a large number of households. In addition to growing grapes seedlings and fruit seedlings, the people in this area also well-known throughout Serbia for growing grapes. The villages in this region are also involved in growing vegetables, chickens and cattle breeding, and also in buying and processing of forest produce and medicinal herbs.

Калемљење лозних и воћних садница

Grafting vine and fruit seedlings

Cела са десне стране реке представљају регион где је развијена пољопривредна производња у затвореном (пластеници) и отвореном простору. У том региону постоје и откупно–дистрибутивни и прерадни капацитети за воће и поврће, као и погон за флаширање минералне воде (Мивела). Пољопривредни производи пристижу још у рано прољеће и пласирају се на тржиште до касне јесени.

Од поврћа се гаји:

- зелена салата и млади лук (март-мај)
- кромпир (мај-октобар)
- купус (мај-октобар)
- шаргарепа (јун-новембар)
- паприка и парадајз (јун-октобар)
- црни лук (јул-октобар)
- корнишони (септембар-октобар)

The villages on the right-hand riverside are famous for growing vegetables in greenhouses and in open-air farms. In this region there are facilities for buying, processing and distribution of farming produce (fruit and vegetables) and also mineral water bottling industry (Mivela). In this region, farming produce is available from the early spring to the late autumn.

The vegetables grown in his region involve:

- Lettuce and onion (March-May)
- potatoes (May-October)
- cabbage (May-October)
- carrots (June-November)
- pepper and tomatoes (June-October)
- onion and garlic (July-October)
- cucumbers (September-October)

Рана јовршарска производња
у јласћеницима

*Early vegetable production
in greenhouse*

Oд поврћа, у трстеничком крају највише се производи црвена паприка, под чијим засадима се налази чак 900 хектара и парадајз. По произведеној количини и пласману црвене паприке и парадајза на тржиште, Општина Трстеник спада међу водеће у Србији.

The most commonly grown vegetables in this area are red pepper, grown on over 900 hectares, and tomato. Trstenik Area is ranked among the leaders in production and sale of these two sorts of vegetables in Serbia.

*Паприка и парадајз,
најзаслуњеније пољарске културе*

*Paprika and tomato,
most commonly grown vegetables*

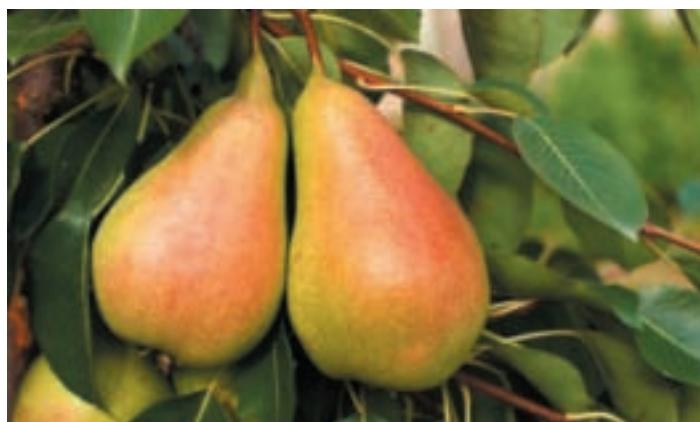

У брдском подручју Општине постоје идеални услови за узгој јагодичастог воћа (малине и купине) са тенденцијом пораста њихове производње с обзиром на цену производа и постојања неколико мини-хладњача за откуп.

Од воћа (ситног и крупног), односно грожђа на подручју општине се гаји:

- јагоде (мај-јун)
- малина (јун)
- брескве (јул-август)
- купина (јул-август)
- шљива (август)
- јабука (септембар-октобар)
- крушка (септембар-октобар)
- винско грожђе (септембар-октобар)
- стоно грожђе (септембар-октобар)

Hills and slopes in this area offer superb conditions for growing raspberries and blackberries. Production of these sorts of fruit has been constantly increasing thanks to good prices and several medium-sized cold storage plants.

The fruit sorts and grapes commonly grown in this area are: (ripening-picking season)

- strawberry (May-June)
- raspberry (June)
- peach (July-August)
- blackberry (July-August)
- plum (August)
- apple (September-October)
- pear (September-October)
- wine grapes (September-October)
- table grapes (September-October)

Пред производње повртарских култура, воћа и грожђа, у Општини Трстеник сточарство представља пољопривредну грану са много потенцијала. Рубни део брдског подручја Општине је идеалан за бављење сточарском производњом, а близина тржица Врњачке бање, Краљева и Крушевца омогућава пласман свих сточарских производа.

Због скупе сточне хране и њене неусклађености са ценом производа, сточни фонд је у последњој деценији прошлог века десеткован. Међутим, задњих година локална самоуправа Општине Трстеник улаже велике напоре у ревитализација и осавремењавање ове гране пољопривредне производње, у сталну едукацију сточара, пружање помоћи при куповини нове механизације. Низом својих мера и политиком руралног развоја, Општина Трстеник утиче и на побољшање расног квалитета стоке.

Приближно стање садашњег сточног фонда се може видети из следећег броја крупне односно ситне стоке: 5.000 грла говеда, 20.500 свиња, 11.000 оваца, 202.000 живине, 7.000 кошница. Заинтересованост пољопривредних газдинстава за овај вид производње је велика што говори да постоје реалне могућности за повећање сточног фонда.

Бројна су регистрована пољопривредна газдинства за узгој крупне и ситне стоке. Фарме од 50 до 100 комада оваца се налазе у селима: Лозна, Стублица, Бучје, Дубич, Планиница, Доња Омашница, фарме товних пилића у Оџацима и Польни, фарме до 40 млечних грла у Левићима, Камењачи и Лопашу, а фарметовних биковца у Бресном пољу и Милутовцу.

In addition to growing vegetables, fruit and grapes, an important farming activity, with a lot of potential and good prospects, is agriculture stock raising. The mountainous outskirts offer ideal conditions for cattle breeding, and the vicinity of towns of Vrnjacka Banja, Krusevac and Kraljevo provide good markets for meat and dairy products.

High prices of cattle food and their disproportion with the prices of animal products dramatically reduced the volume of live stock in the 1990s. However, in the recent years, the local Government has been making efforts to revitalize and modernize this kind of farming, by permanent education of farmers and financial support in buying the farming machinery. The local government has also been contributing to a higher quality of breed races by a series of measures and the rural development policies.

The approximate current volume of livestock can be seen in these figures: 5,000 bulls and cows, 11,000 sheep, 20,500 pigs, 202,000 pieces of poultry, 7,000 beehives. The interest of farming households in this type of production has been growing, which proves the real possibility of increasing of the livestock volume.

There are a lot of registered farming households engaged with cattle breeding. Farms with 50 to 100 sheep can be found in the villages of Lozna, Stublica, Bucje, Dubic, Planinica, Donja Omasnica; broiler rearing facilities in Odzaci and Poljna, farms breeding ove 40 dairy cows in Levici, Kamenjaca and Lopas, and bull breeding farms in Bresno Polje and Milutovac.

Ичеларство представља значајну грану пољопривреде, а бројни вински подруми као и подруми земљорадничких задруга за производњу и чување вина и ракије дају одличну могућност за развој и напредак производње алкохолних воћних пића.

Honey-bee farming has been gaining popularity, and numerous wine cellars, as well as plants of the farmers' associations for production of fruit brandies and wine and their stocking and aging provide a good basis for development and improvement of this industry.

Пчеларство

Honeybee farming

Netaknuta priroda

Untouched nature

"На сунчаној страни"
Винарија Милосављевић

"On the sunny side"
Milosavljevic Vinery

Винарија "Стемина"
Stemina Vinery

Општина Трстеник веома много улаже у пољопривреду, као важну грану привреде у циљу обезбеђивања пласмана свих пољопривредних производа не само на српско, већ и на светско тржиште. У том смислу, инвестиције у пољопривреду представљају стратешку тачку у развоју општине Трстеник јер омогућавају не само задржавање младих на селу, већ и могућност отварања породичног бизниса и самозапошљавања.

У велиkim поплавама 2014. године под водом се нашло 1.100 ха, а штета у пољопривредним газдинствима која се налазе у водотоку Мораве је износила око 400 милиона динара. Уз помоћ Министарства пољопривреде и уз помоћ организација FAO и HELLP, саниран је део настале штете (око 10%), али је највећи терет поднела сама Општина Трстеник. Помоћ за 1.200 поплављених газдинстава је обезбеђена у виду пластеника (186 комада), система за наводњавање (106.000 метара капајућих трака), пољопривредне механизације (скупљач сена, тракторску фрезу, ко-сачицу, мотокултиватор), семенске робе (368 сетвенојединици кукуруза, 63.5 тона пшенице, 17.4 тона јечма, 1.440 кг семена луцерке и детелине), вештачког ђубрива (205 тона).

The local Government has been investing a lot in agriculture, a major branch of economy, in order to help place all farming produce not only in the Serbian, but also international markets. In that sense, investments in agriculture present a strategic orientation and corner stone in the development of the Municipality of Trstenik, since it not only helps the young stay in the villages, but also start family business and self-employment.

The disastrous floods in May 2014 flooded 1,100 hectares of farming land, and the damage incurred by the farming households in this area exceeded RSD 400 million. With the aid of the Ministry for Agriculture and organizations like FAO and HELLP, part of the damage (about 10%) was recovered, but most of the damage was covered by the local Government. Around 1,200 farming households were donated: 186 greenhouses, 106,000 metres of drip irrigation pipes, farming machinery (hay collectors, tractor cultivators, self-propelled and tractor mowers, self-propelled cultivators), cereal seeds (368 seeding units of corn, 63.5 tons of bread wheat, 17.4 tons of barley, 1.4 tons of clover), f205 tons of fertilizer.

Поплаве у мају 2014.

Flood in the May, 2014

3 начајни проценат пољопривредних површина представља важан ресурс Општине Трстеник која на разне начине подстиче повећање интензитета коришћења плодног земљишта.

Природа је према трстеничком крају била дарежљива. Добар положај, погодна клима, плодна земља, вредни домаћини - све су то одлични предуслови за улагање у пољопривреду и њен развој у будућности. Пласман и извоз пољопривредних производа, повећање капацитета откупних центара, као и формирање погодне климе за развој ове гране привреде – све ово представља важан део стратешког инвестиционог плана Општине Трстеник.

A high rate of cultivable land is an important resource through which the local Government encourages increase of utilization of the fertile land and improvement of farming in general.

The nature was generous to this area, which is reflected through a favourable location and climate, fertile land, industrious people. All these constitute good reasons for investing in the agriculture and its development. Putting the farming produce in the domestic and international markets, increase of capacities of buying and warehousing plants, creating a positive ambient for development of this branch of economy - all these are parts of the strategic investment plan of the local Government.

Помоћ љосистрадалима у Јојлавама

Humanitarian aid to suffering from the floods

ОБРАЗОВАЊЕ

У репрезентативне архитектонске објекте убраја се и зграда некадашње основне школе „Свети Сава“ из 1873. године. Налази се непосредно поред градске цркве, на чијем је имању изграђена. Пројектовао је аустријски инжењер Франц Винтер, који је од 1872. по налогу српске владе радио на регулационом плану Врњачке Бање и Трстеника. Обновљена је и данас се у њој налазе просторије Социјалистичке партије, Савеза бораца и одељење Историјског архива Крушевца.

Основно образовање у општини Трстеник датира се од 1813. године, када је почела са радом школа у Великој Дренови, тако да је 2013. године свечано обележено 200 година школства у трстеничком крају. На територији општине Трстеник данас постоји осам матичних основних школа: три градске („Живадин Апостоловић“, „Миодраг Чаетинац-Чајка“ и „Свети Сава“) и пет сеоских са подручним одељењима („Добрица Ђосић“ Велика Дренова, „Јован Јовановић-Змај“ Стопања, „Кнегиња Милица“ Доњи Рибник, „Љубивоје Бајић“ Медвеђа, „Раде Додић“ Милутовац). Ове школе путем комбиноване наставе покривају образовање у свим сеоским подручјима у трстеничкој општини. У већем броју основних школа постоје и предшколски програми, док се предшколским васпитањем и образовањем најмлађих Трстеничана бави установа дечји вртић „Бисери“ који је основан пре 63 године и данас запошљава око 130 радника који раде у више предшколских објеката.

EDUCATION

One of the sights of Trstenik, and the building that represents an old architectural style, is the oldest preserved school building constructed in 1873, which used to be the home of Primary School "Sveti Sava". It is located next to the local church, on whose land the school was built. It was designed by an Austrian engineer Franz Winter, who was, in 1872, hired by the Serbian Government to work at the Regulation Plans of Vrnjacka Banja and Trstenik. Like many other buildings, it was destroyed, but it was rebuilt, and today it houses branches of Socialist Party of Serbia, League of Liberation Wars Veterans and Historical Archives in Krusevac.

Primary education in the area of Trstenik dates back to 1813, when a primary school was started in Velika Drenova, which celebrated two centuries of education in this area in 2013.

Primary education in the Municipality of Trstenik is now provided by eight primary schools. Three schools in the town: "Zivadina Apostolovic", "Miodrag Cajetinac Cajka" and "Sveti Sava", and five village schools with branches ("Dobrica Cosic" in Velika Drenova, "Jovan Jovanovic Zmaj" in Stopanja, "Kneginja Milica" in Donji Ribnik, "Ljubivoje Bajic" in Medvedja and "Rade Dodic" in Milutovac, provide primary education to all children in the territory of the Municipality. Most of these schools also provide pre-school educational services. Pre-school educational services are provided by Kindergarten "Biseri" which was founded in 1952, employing 130 people and operating in several buildings.

Основна школа "Живадин Апостоловић"
Primary school "Zivadin Apostolovic"

Основна школа "Миодраг Чаетинац Чајка"
Primary school "Miodrag Cajetinac Cajka"

Биста Миодрагу Ибровцу у зірада Старе школе из 1873. године
The Bust of Miodrag Ibrovac in the front of the old school building from 1873.

Mузичким образовањем и васпитањем бави се Основна музичка школа „**Корнелије Станковић**“. Средњошколско образовање пружају **Гимназија Вук Караџић** са друштвено-језичким и природно-математичким смером и **Техничка школа** Трстеник где се образују кадрови машинске, електротехничке и економске струке у трогодишњем и четврогодишњем трајању.

Високо образовање датира се од 1962. године када је основана Виша машинска техничка школа, данас **Висока техничка машинска школа струковних студија**, која образује кадрове машинске струке. Намењена образовању инжењера, школа располаже следећим смеровима: хидраулика и пнеуматика, производно машинство, ИТ у инжењерству и саобраћај.

У Трстенику постоји и одсек приватног Факултета за пословне студије и право.

Ученици трстеничких школа редовно постижу значајне успехе на републичким и међународним такмичењима у разним областима. Школоовање најбољих ученика финансијски помаже Фонд за младе таленте општине Трстеник.

У Трстенику постоји и **Дом ученика** средњих школа који се бави смештајем и исхраном ученика и студената. У току је изградња новог објекта овог дома са најсавременијим условима за смештај 124 ученика оба пола, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Основна музичка школа "Корнелије Станковић"
Primary Music School "Kornelije Stankovic"

Висока техничка машинска школа струковних студија
College of Vocational Studies

Primary Music School "Kornelije Stankovic" provides a high level of musical education for children.

Secondary education is provided by two schools: High (Grammar) School "Vuk Karadzic" (with two streams: language and humanities, and mathematics and sciences), and Technical School, which provides vocational education in the fileds of mechanical engineering and metal processing (three-year and four-year courses), electric and electronic engineering, and economics, legislation and administration.

Post-secondary education dates back to 1962, when a state College of Mechanical Engineering was founded to satisfy primarily the needs of the local booming industry. Today, it is a College of Vocational Studies, offering BA and specialist courses in Hydraulics and Pneumatics, Manufacturing Engineering, IT in Engineering, and Road Traffic Engineering.

In Trstenik, there is also a branch of privately-owned Faculty of Business Studies and Law.

Pupils of Trstenik primary and secondary schools achieve good results, often winning, in national and international competitions in various academic and sports events. The best students are granted scholarships by the Young Talents' Fund, sponsored by the Local Government.

The Students' Hostel offers accomodation only to seconary school male students and meals to all secondary school students and meals to all college students. The Ministry for Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia is financing the construction of a new building of the Hostel to provide comfortable accomodation and other features to 124 male and female students.

Техничка школа
Technical School

Дом ученика
The Students' Hostel

Машурски ѹлес
Graduates dance

СПОРТ

Богат је и спортски живот у трстеничком крају. Њега представља око 70 клубова, од којих се 56 такмичи у општинској, окружној, регионалној и националној лиги.

Најзначајнији спортски објекат у Трстенику је, туристичко-спорчки аеродром, о коме се брине „Аеро-клуб Трстеник“. Овај аеродром има сву потребну инфраструктуру за извођење летова и почетну обуку пилота. Школе моторног летења, једриличарства и падобранства вођене су искусним спортистима, а за туристе постоји могућност организовања панорамских летова са разгледањем Трстеника и околине.

SPORT

Sports activities in Trstenik area are also very extensive. They are carried out in about 70 clubs, 56 of which compete in Municipal, District, Regional and National Leagues.

The most important sport facility in Trstenik is a small community (Fixed Base Operations) airport, managed by Aero-Club Trstenik. This airport is equipped with all general aviation facilities including basic instructional flying. The instructors at courses of flying, paragliding and parachuting are experienced professionals, and tourists can hire planes for personal flying, business flying, aerial photography.

Аеромитинг у Трстенику

Air Show in Trstenik

Параілајдингомоћу вишла
Paragliding Winch

Cпортски центар Трстеник бави се одржавањем постојеће спортске инфраструктуре која обухвата Халу спортова, отворене терене и базене. У зимском периоду располаже и клизалиштем. Отворени терени Спортског центра Трстеник обухватају модеран мини- pitch терен, балон халу, кошаркашки терен, велико фудбалско игралиште са новоизграђеним трибинама, одбојкашки и три тениска терена, теретану на отвореном и дечје игралиште које употпуњује ову спортску оазу на обали Западне Мораве.

Базени спортског центра, односно олимпијски базен и мали базен, обогаћени су, августа 2015. године базеном са тобоганима као делом пројекта парка на води – аква парка, чиме је повећан капацитет центра, а Трстеник је постао једини град у близјем окружењу који може да се похвали комплексом од три базена, тобоганима, воденим печуркама и тобоганом за мању децу.

Sports and Leisure Centre is responsible for running and maintaining the existing sports facilities, including Sports Hall, open-air swimming pools and sport grounds, and in also an ice rink. Open-air grounds comprise a mini-pitch, a football air dome, a football stadium with recently-constructed audience stand, a volleyball court, a basketball court and three tennis courts, outdoor gym and a children's playground, to complete this sports oasis on the riverside of the Zapadna Morava.

Next to the swimming pools, an Olympic-sized pool and a small pool, in August 2015, was built a pool with toboggans, part of the aqua park. This provided additional leisure area and Trstenik is the only town in the region with such a variety of water sports facilities: three pools, toboggans, a water umbrella and a children's tobogan.

Спортски центар Трстеник

Sports and Leisure Centre Trstenik

Тениски щерени
Tennis courts

Терешана на откритом
Outdoor Gym

Cпортска хала располаже са 1.800 седишта и 1.000 квадрата. Место је одржавања бројних спортских, културних и забавних манифестација, али и простор где се окупљају трстенички спорчки клубови и рекреативци током читаве године. Састоји се од велике сале за тренинг, мале сале за борилачке спортове и стони тенис, просторија предвиђених за теретану и амбуланту, четири велике и свлачионице за судије и делегате, куглане и сауне.

Трстеник је изнедрио бројне успешне спортисте. У Барију, 1991. године, у Звездином шампионском тиму играла су тројица Трстеничана: Владимира Југовића, Драгиша Бинића и Милића Јовановића.

Карате Клуб „Прва петолетка“ Трстеник постоји више од 10 година, а експанзију доживљава у последње две године, када на место тренера клуба долази Нада Сарић, државна репрезентативка, шампион Европе, шампион Светског купа, освајач многобројних медаља са међународних турнира.

*Nada Saric, јрвакиња Европе и Светског куја
(шрећа са леве стране)*

The Sports Hall, with 1,000 square metres of covered area and 1,800 seats for audience, is the venue of numerous sport, cultural and entertaining events, and the home of Trstenik sports clubs, where people come for leisure and to practice to keep fit all over a year. It comprises a large hall with basketball/volleyball court, small hall for martial sports and table tennis, gym and doctor's office, four change rooms for athletes and a change room for officials, a bowling alley and a sauna.

Trstеник is the hometown of numerous famous athletes. Three players from this area played for Red Star Belgrade in Bari, Italy, in 1991, when it became the European Football Champion: Vladimir Jugovic, Dragisa Binic and Milic Jovanovic

Karate Club "Prva petoletka" Trstеник has been active for over a decade, and this sport has been gaining popularity since Ms Nada Saric, member of the Serbian national team, European Champion, World Cup Champion, and winner of a lot of medals in various international competitions, was appointed head trainer.

*Ms Nada Saric, European Champion
and World Cup Champion (third from the left)*

Планинско-смучарско друштво „Љуктен“ је основано још давне 1948. године и ради без прекида до данашњих дана. У току једне године обично организује око 50 излета и акција, од којих је најзначајнија „Пролећни дан планинара“, у априлу, када планинари из целе Србије иду у походе Гледићким планинама.

Чланови ПСД "Љуктен" на планинарењу

Mountaineering and Ski club "Ljukten" was founded in 1948. They usually organize about 50 excursions and expeditions a year. The most popular action is "Spring Gathering of Climbers" in April, when climbers from all over Serbia climb the Gledicke Mountains.

Members of MSC "Ljukten" on mountaineering

ИНСТИТУЦИЈЕ КУЛТУРЕ

Trstenik је познат и по богатим и разноврсним културним садржајима који се реализују кроз установе културе, организације и удружења грађана.

Народни универзитет у Трстенику педесет и пет година послује као установа образовања и културе. У његовом саставу су Дом културе са салом и Ликовним салоном, Музеј и Аматерско позориште, познато као „Трстеничко позориште“ које негује скоро стогодишњу позоришну традицију у овом граду. Музеј је смештен у посебној згради старије архитектуре са прелепим парком. У Музеју се налазе археолошка, етнолошка и историјска збирка. Међу бројним сачуваним експонатима су, између осталих, зуб мамута извађен из корита Западне Мораве, средњовековни мач и дамска торбица од алпака

CULTURAL INSTITUTIONS

Trstenik is famous for a wide range of cultural events organized by institutions of culture, various organizations and associations of citizens.

People's University in Trstenik has been the centre for education and culture for fifty-five years. It includes the Community Centre (cinema and theatre), Exhibition Hall and Art Studio, the Local Mueseum and an amateur theatre company known as "The Trstenik Theatre", which has been performing on the stage for almost a century. The Museum is housed in a building belonging to an older architectural style in a nice park. It contains archeological, ethnological and historical collections. The exhibits include a mammoth tooth, found in the Zapadna Morava bed, a medieval sword and a lady's purse made from alpaca silver.

Чланови Аматерској Јозоришића
у најрађиваној представи "Женски разговори"

Members of the Amateur Theater
the award-winning comedy "Female's conversations"

Поред широког репертоара културних догађаја, Народни универзитет у Трстенику је главни организатор културно-духовне манифестације „Јефимијини дани“ која се одржава сваке године у Трстенику и манастиру Љубостињи, под покровитељством Министарства културе Републике Србије и општине Трстеник. Манифестација је покренута 1971. године, у знаку стваралаштва жене и стваралаштва о жени, да би после две године била угашена. Обновљена је 1991. године и траје до данас непрекидно као фестивал поетског, музичког и драмског стваралаштва у славу прве српске песникиње Јефимије.

Копија њене чувене Похвале кнезу Лазару, у оквиру „Јефимијиних дана“, додељује се као песничка награда под именом „Јефимијин вез“, док у програмима учествују најпознатији песници и песникиње, хорови, драмски и ликовни уметници. У уметничком легату Јефимијиних дана налази се вредна збирка икона, а једно од значајних обележја ове манифестације је часопис „Јефимија“ који је излазио од 1992. до 2012. године.

In addition to a variety of cultural events, People's University in Trstenik is the main organizer of a cultural-spiritual festival "Yefimiya's Days". It was originally started in 1971 to celebrate the creative works of women and works devoted to women, only to stop two years later. However, it was renewed in 1991, and since then it has been held every year in Trstenik and the Monastery of Ljubostinja under the patronage of the Ministry for Culture of the Republic of Serbia and the Municipality of Trstenik as a festival of poetry, music and drama in honour of the first Serbian poetess Yefimiya (Jefimija).

A replica of her famous Praise to Holy Prince Lazar, named "Yefimiya's Embroidery" is awarded to distinguished poets within "Yefimiya's Days", with the most famous poets and poetesses, choirs, theatres and painters participating in the event. The artistic legacy of "Yefimiya's Days" comprises a valuable collection of icons, and an important feature of the event is the literary magazine "Yefimiya" which was published from 1992 to 2012.

*Програми Народне библиотеке Јефимија
и Народног универзитета Трстеник*

*Programs of National Library Jefimija and
People's University in Trstenik*

Народна библиотека „Јефимија“ баштини традицију прве градске библиотеке основане 1954. године. Располаже фондом од око 60.000 књига. Позната је као организатор републичких књижевних сусрета „Савремена српска проза“ и издавач истоименог зборника. Ови књижевни сусрети покренути су 1984. године од стране трстеничких писаца и одржавају се под покровитељством општине Трстеник и Министарства културе Републике Србије. Састоје се од „Књижевног портрета“ на којем се представља свеукупно прозно стваралаштво једног савременог писца и окружлог стола критике који разматра неку од релевантних књижевних тема. Током три деценије на овим сусретима су учествовали сви значајнији српски писци и књижевни критичари, укључујући и оне који живе ван Србије (Добрица Ђосић, Милорад Павић, Александар Тишма, Светлана Велмар Јанковић, Радован Бели Марковић, Давид Албахари, Горан Петровић, итд.). Сусрети се одликују плурализмом генерацијских и поетичких ставова. Трстеничка библиотека има богату издавачку делатност и „Завичајно одељење“ са око 2000 књига везаних за трстенички крај, као и значајну некњижну грађу, а у њеном власништву је и богата уметничка збирка – легат „Завичајци“ која је добијена на поклон од синдиката Електродистрибуције Трстеник, у чијем простору је и смештена, а чине је око 200 ликовних дела завичајних уметника. У саставу библиотеке „Јефимија“ је и сеоска библиотека у Великој Дренови, са фондом од око 20.000 књига.

Културно-уметничко стваралаштво негују бројна културно-уметничка друштва. Певачко друштво „Бошко Југовић“ при храму Свете Тројице, основано још 1870, а обновљено 1989. године негује хорску музику док се музичким образовањем деце успешно бави основна музичка школа „Корнелије Станковић“. Ликовно стваралаштво негују Клуб ликовних стваралаца (КЛИС) и Ликовно удружење Рома Србије (ЛУР), познато по организовању међународног уметничког кампа у Трстенику. Трстеник има 7 чланова Удружења књижевника Србије, а књижевни ствараоци се традиционално окупљају у књижевном клубу „Моравски токови“ који се бави и издаваштвом. Културни миље употребују и бројна удружења грађана.

The Public Library "Yefimiya" has kept the tradition of the first public (community) library which was founded in 1954. Its collection comprises 60000 items. It is also famous for organizing the national literary gathering called "Contemporary Serbian Prose" and publishing the collection of papers of the same title. This event was started by local prose-writers in 1984, and it is patronized by the Municipality of Trstenik and the Ministry for Culture of the Republic of Serbia. It comprises "The Literary Portrait" in which all the writings of a selected contemporary writer are presented, and a round-table, at which critics discuss a relevant literary topic. In the past three decades, the gatherings have been attended by all major Serbian authors and literary critics, either living in Serbia or abroad (Dobrica Cosic, Milorad Pavic, Aleksandar Tisma, Svetlana Velmar Jankovic, Radovan Beli Markovic, David Albahari, Goran Petrovic, etc.). The event is characterized by versatility of literary styles.

The Public Library is very active in publishing. It also has "The Local Historical Department" with about 2000 books on Trstenik area and plenty of other documents, photos magazines, as well as a collection of artistic works – Legacy "Zavicajci" (Local People) consisting of about 200 artistic works of local artists. It was donated by the Trade Union of "Elektrodistribucija Trstenik" and is stored in the premises of this company. A branch of the Library with about 20000 books is located in the village of Velika Drenova.

The national heritage in traditional folk dance, music, costumes and culture has been maintained by a lot of cultural and arts clubs (folk-dance groups). The Choral Society "Bosko Yugovic", hosted by Holy Trinity Church, was founded in 1870, and renewed in 1989. Primary Music School "Kornelije Stankovic" provides a high level of musical education for children. Fine arts are promoted by the Club of Fine Artists (KLIS) and the Artistic Association of Roma People (LUR), which is known for organizing an international art camp in Trstenik. Seven writers from Trstenik are members of the Association of Serbian Writers. Local writers meet at the Literary Club "Moravski Tokovi", which is also a publishing company. Various associations of citizens contribute to the richness of cultural events.

Зграда Музеја Трстеник

The Museum in Trstenik

Део Јосифовке Музеја

Part of the Museum's exhibition

Прве новине у трстеничком крају појавиле су се у првој половини 20. века. То су била два листа: „Вредан задругар“ и „Народна вольја“. Најзначајније информативно гласило у другој половини 20. века је лист „Трибина“ који је, са мањим прекидима, излазио од 1966. до 1990. године. Било је и других листова и подлиставака, углавном су то била гласила разних предузећа и друштвених организација.

Радио Трстеник је почeo са радом 1971. године, док је Радио телевизија Трстеник основана 1995. године. Она је одлуком СО Трстеник 2004. године дата епархији жичкој која је основала телевизију под називом „Логос“, да би Скупштина општине поново формирала РТВ Трстеник, 2005. године. Тако су у Трстенику, упоредо, постојале две радиотелевизијске станице, све до гашења РТВ „Логос“ у првој деценији 21. века. Радио телевизија Трстеник је наставила са радом као јавно општинско предузеће, све до средине 2015. године, када је, по законском основу, ушла у процес приватизације.

The first local newspapers, "Vredan Zadrugar" ("The Industrious Farmer") and "Narodna volja" ("The People's Will") were printed in the first half of the 20th century. The most important publication from the 1950s was "Tribina", a magazine which was published, with minor interruptions, from 1966 till 1990. There were some other papers, mainly publications of companies and social institutions and associations.

The Trstenik Radio was founded in 1971, and The Trstenik Radio and Television Broadcasting Company (RTV Trstenik) was founded in 1995. In 2004, the Local Government decided to give away this company to Diocese of Zica, which renamed it into "Logos". In 2005, the Local Government re-established RTV Trstenik, and so there were two broadcasting companies in Trstenik until the 2000s, when "Logos" stopped operating. RTV Trstenik continued work as a local public company till mid-2015, when it was subject to privatization, as stipulated by the law.

Слуго Радио телевизије Трстеник
Radio and Television Studio

Благотин и Страгари

Y блијој окolini Трстеника, до сада, нису пронађени трагови људских насеобина из старијег каменог доба, али је откривено неколико налазишта неолитске културе. Најзначајнија неолитска налазишта су у селу Польни, на падинама Благотина (6. миленијум пре н.е.) и у пољу крај Риљачке реке, у селу Страгари (5. миленијум пре н.е.). Археолошко налазиште Благотин се налази испод истоименог брда у трстеничком селу Польња. Ископавања су показала да је ово место било насељено још у раном неолиту. Најзначајнији налази су две велике фигуре (око 30 цм) за које се претпоставља да представљају богињу плодности и богињу земље. Неолитски становници Благотина су се бавили земљорадњом и сточарством о чему сведоче пронађене кости домаћих животиња, посуде за чување житарица и керамички модели зрна пшенице. Међу моделима зрна пшенице се посебно издваја зрно на чијој је полеђини урезана симболичка представа. Мишљења о значењу ове симболичке представе се разилазе: од тога да је то план благотинског насеља до тога да представља сцену космичког типа – Сунце, Месец и планету Земљу.

На улазу у село Страгаре, на локалитету Шљивик, налази се археолошко неолитско налазиште, с једне стране омеђено Риљачком реком. На основу великог броја откривених остатака може се закључити да су лов и риболов били значајне привредне гране за становнике Страгара. Богат, занимљив и веома вредан покретни археолошки материјал састоји се од антропоморфних и зооморфних фигурина, просопоморфних поклопаца, троугластих жртвеника, посуда различитих димензија (од минијатурних до посуда великих димензија), кремених и керамичких тегова, животињских костију. Од костију посебно пажљиво су обрађена коштана шила која су служила за обраду коже и крзна, а коштани штапићи сведоче да су се становници Страгара бавили и обрадом текстила.

Blagotin and Stragari

In spite of extensive archeologic excavations in this area, no remains of human settlements dating back to the Stone Age have been found. However, several sites of the Neolithic culture have been found. The two most important ones are on the slopes of Mt Blagotin in the village of Poljna, from the 6th millennium B.C., and in the field by the Riljacka Reka near the village of Stragari, from the 5th millennium B.C.

The archeological site called Blagotin is located on the foothills of Mt Blagotin in the village of Poljna. The excavations show that this area was inhabited even in the early Neolithic Period. The most significant finds are two large figures (about 30 cm each), supposedly the Goddesses of fertility and land. The Neolithic inhabitants of Blagotin dealt with farming and domesticating animals, which is deducted from the bones found there, vessels for stocking cereals and pottery models of wheat seeds. The most relevant model of wheat seeds is the one with a picture engraved in its rear side. There are various interpretations of this symbolic picture, from that the picture depicts the layout of the settlement Blagotin a cosmic scene: the Sun, the moon and the planet Earth.

A Neolithic archeological site, on one side bordered by the Riljacka Reka, is located in the area called Slivik (Plum Orchard) in the village of Stragari. A large number of finds excavated there indicate that fishing and hunting were important economic activities for the inhabitants of the settlement of Stragari. The rich, varied and invaluable mobile archeological finds include anthropomorphic and zoomorphic figurines, prosopomorphic lids, triangular altars, dishes of various sizes (from tiny to large ones), flintstone and ceramic weights, animal bones. The tools made from bone include carefully crafted awls for processing animal skins and furs, and small sticks used for processing textiles/weaving.

Керамика из Страгари,
Музей Трстеник

*Ceramics from Stragari,
Museum of Trstenik*

Блајотинске боиње, Департман за археологију Београд
Blagotin goddess, Department of Archeology Belgrade / 58-59

Модел зрна јшенице из Благотина,
Дејардман за археологију Београд

*Model of wheat grain from Blagotin,
Department of Archeology Belgrade*

Најзанимљивији антички локалитети у општи- ни Трстеник се налазе на ниским речним терасама, на десној обали реке Западна Морава у селима Рибник, Почековина (потеси Грабак и Селиште) и Стопања. На левој обали реке налази се локалитет Шавран мала у Богдању, као и локалитети у Великој Дренови код потеса Топоничка река и Пањак. На потесу Грабаку Почековини је пронађен новац (од 2. до 4. века), одломци цигле и тегуле, фрагменти керамике, фибуле разних облика, али и цели судови. На основу ових налаза закључено је да је у питању вишеслојни локалитет насељаван од антике све до средњег века.

Трагове већег римског објекта, највероватније виле типа рустика, налазимо и у селу Велуће – на потесу изнад истоimenог манастира и изнад данашње школе. И данас сељаци, који обрађују њиве на том потесу, налазе на уломке керамике, фрагменте фибула и прстења, римски новац.

Мања утврђења налазимо у селима Риђевшица (Градац), Доњи Дубич (Градиште) и Богдање (Ђуро-вача). Напознатије трстеничко утврђење је Јеринин град у Грабовцу. Смештено је на вису, уз саму леву обалу Западне Мораве. Данас су на утврђењу, видљиви зид дужине око 500м, одбрамбени ров, остаци две куле, а унутар утврђења и трагови мањих грађевина. Утврђење је, највероватније, живело током византијског периода све до 13. века. Налази на важној стратешкој тачки – контролише прелаз из краљевачке у крушевачку котлину, и уз налазе на другим античким локалитетима, сведочи о развијеном економском и трговачком животу дуж котлине Западне Мораве све до 13. века, односно до доласка Турака на ове просторе.

The most interesting ancient localities in this area are on low river terraces, on the right-hand riverside of the Zapadna Morava, in the villages of Ribnik, Pocekovina (areas Grabak and Seliste) and Stopanja. On the right-hand riverside are the locality of Savran Mala in Bogdanje and localities in Velika Drenova in the areas called Toponicka Reka and Panjak.

In the area called Grabak in Pocekovina, the archeologists discovered coins (probably originating back to between the second and fourth centuries), pieces of bricks and tegula, fragments of pottery, various fibulae, but also whole pottery dishes. Based on these archological finds, it is possible to conclude that this is a multilayered locality which was inhabited from the ancient times to the Middle Ages.

The remains of a larger structure dating back to the Roman Times, probably a villa constructed in the rustic style, can be seen in the village of Veluce, in the vicinity of the monastery of Veluce and the school building. Even today, local people farming their land in that area come across pieces of pottery, fragments of fibulae and Roman coins.

Remains of smaller fortresses can be seen in the village of Ridjevstica, called Gradac (a townlet), in the village of Donji Dubic, called Gradiste (a town site), and in the village of Bogdanje, called Djurovac.

The best known fortress called Jerinin grad (Yerina's Town) is located above the suburb of Trstenik called Grabovac, on a height not far from the left-hand riverside of the Zapadna Morava. The remains maintained and preserved to this day involve a 500-metre-long wall, two towers, and inside the fortress, smaller buildings. The fortress was probably inhabited and used in the Byzantine period, only to the thirteenth century. The fortress is located in a strategically important place – controlling the route from Kraljevo Valley to Krusevac Valley. Together with other finds in the area, it provides a lot of evidence of highly-developed economy and trade in the valley of the Zapadna Morava River till the thirteenth century, that is before the Turkish invasion of this land.

Део горњег града утврђења Јеринин град у Грабовцу
A portion of the upper city fortifications Jerina city in Grabovac

Hајнтересантнији налаз је, свакако, илирско-грчки шлем (5. век пре Христа) који је добро очуван и данас се чува у Народном музеју у Београду. Пronaђен је 1870. године на месту старог Трстеника, на иmaњу Петра Живановића.

Два најпознатија средњовековна манастира на територији Општине су Велуће и Љубостиња. О средњовековној историји трстеничког краја сведочи и Раваничка повеља кнеза Лазара која се данас чува у Музеју Српске Православне Цркве. У њој се први пут помиње име Трстеник.

The most valuable piece of archeological finds is a well-preserved Illyrian-Greek helmet, which is today kept in the Archeological Collection of the National Museum of Serbia in Belgrade. The helmet was excavated in 1870 in the land of Mr Petar Zivanovic

Two best-known medieval monasteries in this area are Veluce and Ljubostinja. The proof of medieval history of the area is Ravanicka Povelja (The Chart of the Monastery of Ravanica) by Prince Lazar, which is now kept in the Museum of Serbian Orthodox Church. It contains the first mentioning of the word or name Trstenik.

Илирско-грчки шлем, V век пре Христа
Народни музеј Београд

Illyrian-Greek helmet, V century BC,
the National Museum in Belgrade

У другој половини 17. века трстенички крај се налазио у саставу Отоманског царства. Током борби за превласт над Србијом, које су у 17. и 18. веку водиле Аустроугарска и Турска, српски се народ окренуо Аустроугарској царевини, као хришћанској (мада католичкој) држави.

Трстеничани су узимали учешћа у свакој оружаној акцији против Турака, али се након Другог српског устанка (1815) територија Трстеника нашла подељена између Србије и Турске – река Западна Морава је била граница. Комплетна територија општине Трстеник наћи ће се у саставу Милошеве Србије, тек 1833. године.

Почетак 20. века је за целу Србију донео нова искушења. У Балканским ратовима 1912. и 1913. године, као и током Првог светског рата (1914–1918) мобилисани су готово сви мушкарци из трстеничког краја који су могли да носе оружје. Оне који нису погинули у борбама, страдали у логорима и по интернацији, су дочекале опаке болести које сваки рат носи са собом, а многи су подлегли ранама у годинама након рата. Сматра се да је готово половина мушких становништва страдала током друге деценије 20. века.

У годинама између два светска рата трстеничка привреда и трговина су стале на ноге захваљујући чему се у Трстенику формира добростојећа грађанска класа. Други светски рат је са собом донео нове невоље. Поред окупатора са којим се морао борити, српски народ се, услед историјских околности, поделио у неколико идеолошких групација и током ратних година се, упоредо са борбом за ослобођење, водио и грађански рат који је донео велике жртве и страдања народа у трстеничког краја.

Након Другог светског рата, пет деценија је протекло у привидном миру и просперитету. Ипак, СФРЈ, као федерација народа различитих у култури, баштини и историјском развоју, различитих у вери и хтењима (чини се да им је једино језик био сличан) није могла дugo да се одржи.

Последња деценија 20. века је донела нове сукобе. У грађанском рату током последње деценије 20. века распала се СФР Југославија, а у НАТО акцији „Мило-срдни анђео“ 1999. године, поред војних циљева страдали су и цивилни објекти. Тако је 30. априла 1999. бомбардован и срушен Гвоздени мост у Трстенику, на свој стоти рођендан.

In the second half of the 17th century, this area was part of the Ottoman Empire. In the 17th and 18th centuries, in the battles between Austria and Turkey for the rule over Serbia, the Serbs made a stand against the Turks in favour of the Austro-Hungarian Empire, as a Christian (although Catholic) country.

The people from this area took active part in all armed actions against the Turks. However, after the defeat of Second Serbian Uprising (1815) the territory of Trstenik was divided up between Serbia and Turkey, with the Zapadna Morava as a natural border. The whole of Trstenik area was (united) within Serbia only in the reign of Prince Milos Obrenovic in 1833.

The early 20th century was full of challenges for Serbia. In the Balkan Wars in 1912 and 1913, as well as in the Great War (1914-1918), almost all men from Trstenik area who could (literally) carry a gun were mobilized. Most of the combatants were killed in the war, or died in detention camps and internment camps, or from infectious diseases, inevitable companions to every war. A lot of survivors died of consequences of the war immediately after the war. Historians state that about fifty per cent of men died in the 1910s.

From WW1 to WW2 the economy and trade of Trstenik area prospered, giving rise to establishing a wealthy middle class. The outbreak of WW2 and the war years caused a lot of trouble and suffering to the whole of Serbia. In addition to fighting against the fascist invaders (and) for liberation of the country, the Serbs, divided by the history and social ideologies, also waged a civil war which caused a lot of casualties and destruction of the country.

Almost half a century after the Second World War passed in an illusion of peace and economic prosperity. Yet, the Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY), the country of peoples with different cultures, historical development and heritage, religions and aspirations (it seems that only their languages were similar) could not survive any longer.

The 1990s brought new disagreements and conflicts. The SFRY disintegrated in the gory Civil War. And then in 1999, the NATO started a military operation (air strikes) against Yugoslavia, called "Merciful Angel". The bombing destroyed not only barracks and military installations, but bridges, industrial plants, public buildings and private businesses, as well. On 30 April 1999, the Iron Bridge in Trstenik on the Zapadna Morava was hit and destroyed after a century of bridging the river.

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИ СПОМЕНИЦИ

После Првог светског рата, патријархална панкотка мења свој лик у духу времена. Данашње старо језгро града добрим делом потиче из овог периода. Најстарија очувана зграда је кућа угледног трговца и народног посланика Петра Катића. Сматра се једном од најлепших варошких кућа моравске Србије из друге половине 19. века и заштићена је Законом о заштити културних добара Републике Србије. Зграда у основи припада типу моравске куће са примесама оријенталног стила. Складни пропорција, са спратом и два раскошна, симетрично положена и нешто истурена доксата, пројектована је да покаже углед и моћ њеног власника. У приземним собама биле су углавном пословне просторије Катићеве трговине, док су на спрату биле породичне и гостинске собе. Данас је ова кућа у приватном власништву, напуштена је и прилично руинирана, без одговарајућег старања о њеном изгледу и културолошком статусу.

Уreprезентативне архитектонске објекте убраја се и зграда некадашње основне школе „Свети Сава“ из 1873. године. Налази се непосредно поред градске цркве, на чијем је имању изграђена. Пројектовао је аустријски инжењер Франц Винтер, који је од 1872. до 1875. по налогу српске владе радио на регулационом плану Врњачке Бање и Трстеника. Обновљена је и данас се у њој налазе просторије Социјалистичке партије, Савеза бораца и одељење Историјског архива Крушевца.

CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS

After the Great War, a patriarchal townlet changes following the trends of the time. Most of the old part that is maintained to our time dates back to that period, although the oldest structure is the house of a prominent merchant, a Member of Parliament, Mr Petar Katic. It ranks among the most beautiful town houses, built in the second half of the 19th century in the Serbian Moravian style, with Oriental elements. A two-storey house of fairly generous proportions and symmetrical layout, with two richly-decorated balconies on opposite sides, was to indicate the reputation and power of the owner. The ground floor was mainly used as the owner's offices and shops, whereas the upper floor was the residential area, for the family and guests. Nowadays it is private property, and although protected by the Law on Protection of Cultural Property and Natural Heritage of the Republic of Serbia, the house is abandoned and rather ruined, without appropriate care of its appearance and cultural status.

One of the sights of Trstenik, and the building that represents an old architectural style, is the oldest preserved school building constructed in 1873, which used to be the home of Primary School "Sveti Sava". It is located next to the local church, on whose land the school was built. It was designed by an Austrian engineer Franz Winter, who was, in 1872, hired by the Serbian Government to work at the Regulation Plans of Vrnjacka Banja and Trstenik. Like many other buildings, it was destroyed, but it was rebuilt, and today it houses branches of Socialist Party of Serbia, League of Liberation Wars Veterans and Historical Archives in Krusevac.

Ученици испред основне школе „Свети Сава“, почетак XX века

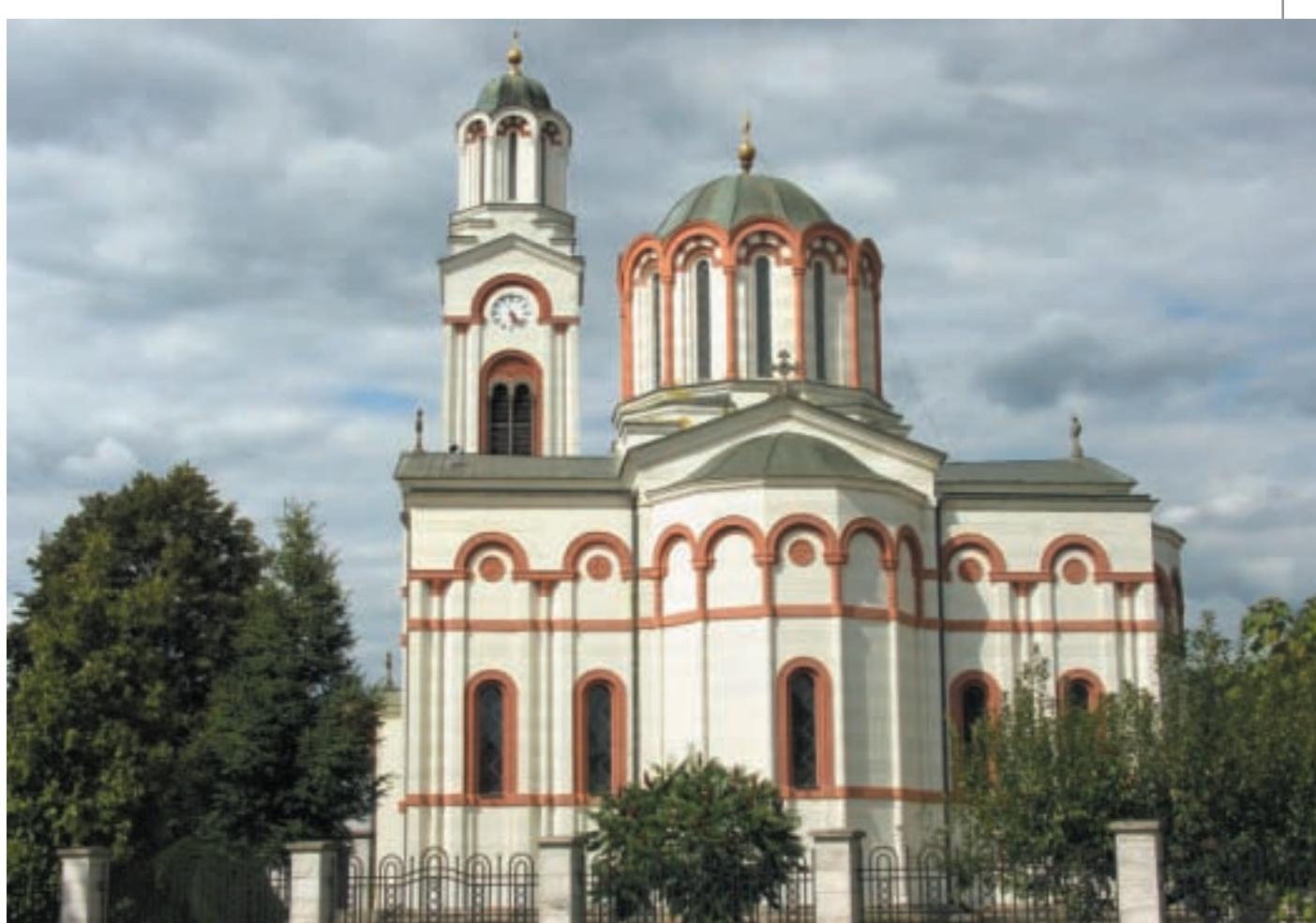
Pupils in front of the primary school "Sveti Sava", beginning of XX century

Кућа привредца Петра Кашића
The house of merchant Petar Katic

Црква Свете Тројице у Трстенику
The Holy Trinity Church in Trstenik

3 града Скупштине општине датира из 1935. године. Саграђена је на месту некадашњег Начелства. Унутрашњост зграде украшена је делима академских сликара. Са црквом Свете Тројице и старом школом, општинска зграда доминира градским тргом. Испред ње се налази уређени градски парк са фонтаном и увек пуним шеталиштем. У парку испред Општине налази се скулптура кнегиње Милице, рад вајара Драгољуба Димитријевића. Ово монументално дело је свечано откријено 17. јануара 2016. године, поводом 610 година од смрти Кнегиње Милице.

The Town Hall, whose interior is decorated by murals, mosaics and paintings, was constructed in 1935 on the site of the former District Office. The central town square is bordered by the Town Hall, Holy Trinity Church and the old school building, all of them being masterpieces of the local architecture. The park outside the Town Hall with a fountain and the nearby promenade are a pedestrian zone. The dominant role in the park belongs to a monumental (grandiose) work of art, the sculpture of Princess Milica, which was posted in 2016, to commemorate 610 years of the Princess' death.

Зграда Општине Трстеник

Trstenik Municipality building

Споменик Кнегињи Милици
Sculpture of Princess Milica

Bелики је број знаменитихљудитрстеничког краја, у разним областима људског стваралаштва. Међу њима су историјске личности, ратници, лекари, научници, уметници, књижевници, инжењери, просветни радници, спортисти, привредници и пољопривредници. Трстенички крај је дао српској науци и култури три академика – Миодрага Ибровца, Драгомира Ђосића, Добрицу Ђосића као и српског патријарха Германа. У Трстенику је рођен и оснивач листа „Политика“ Владислав Рибникар. Из села Польна, у трстеничкој општини, је Радомир Рака Љутовац, човек који је топом, први на свету, оборио непријатељски авион у Првом светском рату.

Бројним бистама и споменичним обележјима, пажљиво распоређеним по центру града, остављени су на сећање овите трстенички великані:

- Биста **Радоју Раки Љутовцу** (у његовом родном селу Польну и испред зграде Суда у Трстенику)
- Биста **Миодрагу Ибровцу** (у парку испред цркве)
- Биста **Крсти Босанцу** (испред зграде Народног универзитета)
- Биста **Живадину Апостоловићу** (у истоименој основној школи)
- Биста **Миодрагу Чајетинцу Чајки**, народном хероју (у истоименој основној школи)
- **Биста Кнегињи Милици** у згради Општине
- **Споменик Кнегињи Милици** испред зграде Општине Трстеник
- Spomenik **Војиславу Танкосићу** испред ЕПС-а
- Спомен обележје **Живадину Апостоловићу** (испред Дома културе)
- Спомен обележје **Василију Анђелковићу** (испред зграде Народног универзитета)
- Спомен обележје на месту где је била **прва Пошта** у Трстенику (на углу обилићеве улице и улице Цара Лазара)
- Спомен обележје на згради Музеја где је била **прва електроцентрала**

Alarge number of eminent people in various fields come from Trstenik. They include historical personalities, warriors, doctors, scientists, artists, writers, engineers, teachers, sportsmen, businessmen, farmers... Trstenik area is the motherland of three fellows of the Serbian Academy of Science and Culture, Miodrag Ibrovac, Dragomir Cosic and Dobrica Cosic, the Serbian Patriarch German, the founder of the daily paper "Politika" Vladislav Ribnikar, and Radomir Raka Ljutovac, the first man to shoot a plane in the Great War and history of warfare.

Numerous busts and monuments devoted to famous people from this area are carefully distributed all over the town to help the future generations to learn from their works and follow them.

- **Radoje Raka Ljutovac's** busts, in his birth village and outside the Court of Justice in Trstenik,
- **Miodrag Ibrovac's** bust, in the park outside the Church,
- **Krsta Bosanac's** bust, next to the People's University (Workers' Education Institute)
- **Zivadin Apostolovic's** bust, in the school named after him,
- National hero, **Miodrag Cajetinac Cajka's** bust, in the school named after him
- **Priness Milica** bust, inside the Town Hall
- Monument in the memory of **Priness Milica** outside the Town Hall
- **Vojislav Tankosic** monument, outside the Power Distribution Headquarters,
- Monument in the memory of **Zivadin Apostolovic**, outside Cultural Centre
- Monument in the memory of **Vasilije Andjelkovic**, outside the People's University, and the plaque on the entrance of churchyard of Holy Trinity
- Tablet on the building of the **first Post Office** in Trstеник (corner of Obiliceva Street and Cara Lazara Street)
- Tablet on the building of the Muzeum, the **first electric power plant**

Биста Крсте Босанца
The Bust of Krsta Bosanac

Биста Радоје Раке Љутовца
The Bust of Radoje Raka Ljutovac

Биста Миодрага Ибровца
The Bust of Miodrag Ibrovac

Спомен табла на згради Музеја
посвећена првој Електро-централи
у Трстенику

Tablet on the building of the Muzeum,
the first Electric power plant
in Trstenik

Пред бројних бисти и спомен обележја, око лина Трстеника је богата и низом споменика у готово свакој месној заједници општине Трстеник. Ови споменици красе плато испред сеоских Домова културе и представљају подсећање на јунаке ослободилачких ратова и знамените личности.

Најмонументалнији споменик у трстеничкој општини је споменик на Попини. Споменик је подигнут на месту где се 1941. додогила Попинска битка у којој се један партизански одред супротставио бројно јачем немачком одреду. Споменик је рад Богдана Богдановића.

На десној обали Западне Мораве, између Гвозденог и Бетонског моста, уређено је шеталиште које почиње парком. У парку доминира споменик Ослободиоцима Трстеника (из 1951.) коме су 1999. године, лево и десно, додата два поломљена крила са именима страдалих Трстеничана у ослободилачким ратовима деведесетих. Шеталиштем се, низ бедем, спушта ка градској плажи, популарном одредишту Трстеничана за време топлих летњих дана.

У важне споменике можемо убројати и мостове на Морави. Први Гвоздени мост на Западној Морави је подигнут 1899. године. При надирању Аустроугарске војске у Трстеник, тај Гвоздени мост је порушен 1915., да би после Првог светског рата мост обновљен срећствима ратне репарације. У НАТО агресији на Србију мост је уништен 1999. године. На месту срушеног подигнут је нови Гвоздени мост 2000. године.

Споменик Ослободиоцима Трстеника

In addition to the above listed busts and monuments (plaques) in the town zone of Trstenik, there are also similar symbols in almost every local community. They are usually located outside local cultural centres and they are reminders of heroes of liberation wars and outstanding personalities.

The most grandiose monument in the territory of the Municipality of Trstenik is the Monument in Popina. It is erected on the site of a battle which took place in 1941, in which a small unit of partisans, although greatly outnumbered, bravely fought against German troops. The monument was designed by the famous Serbian (Yugoslav) architect Bogdan Bogdanovic.

A nicely-arranged walking area, starting with a park, spreads on top of the rampart along the right-hand riverside of the Zapadna Morava from the Iron Bridge to the Concrete Bridge. The central point of the park is covered with the Monument to Liberators of Trstenik (erected in 1951). In 1999, two broken wings were added to the Monument, with the names of local people who died in the liberation wars in the 1990s. Walking from the park, down the rampart, you will reach the town beach, a popular spot in hot summer days.

The bridges over the Zapadna Morava are also important monuments. The first bridge, the Iron Bridge, was constructed in 1899. In the invasion of Austro-Hungarian Army in 1915, the Bridge was pulled down, but it was repaired after the Great War with the funds paid as war reparations. The bridge was pulled down again in NATO aggression in 1999. In 2000 new Iron Bridge was built.

The Monument to Liberators of Trstenik

Споменик у Попини
Monument in Popina

У Трстенику постоје бројне цркве и манастири који окупљају велики број верника, али представљају и занимљиве архитектонске монументе, део културне баштине овог краја и позната одредишта сакралног туризма.

Манастир Љубостиња је задужбина кнегиње Милице, супруге кнеза Лазара Хребељановића, који је погинуо у Косовском боју, 1389. године. Налази се 5 км северно од Трстеника. Црква је посвећена успењу Пресвете Богородице.

Постоје различита мишљења о времену њене градње која се, углавном, датира у период пре и после Косовске битке (1389. године). После Косовске битке, по предању, кнегиња Милица се, заједно са удовицама српских вitezова страдалника, замонашила у Љубостињи под монашким именом Јевгенија, а по примању велике схиме под именом Јевпраксија. Сматра се да је, поред ње, у Љубостињи сахрањена и монахиња Јефимија (у великој схими Јефросинија), прва српска песникиња. Она је, у световном животу, била деспотица Јелена, супруга деспота Угљеше Mrњавчевића, који је погинуо у Марићкој бици, 1371. године, а владао је у области Сер, данаша Грчка, која је тада припадала Душановом царству. Јефимија је, највероватније, у Љубостињи изврзла чувену „Похвалу светом кнезу Лазару.“

Архитектура Љубостиње припада моравском стилу и препознатљива је по богато изрезбареној орнаментици. Њен градитељ је протомајстор Раде Боровић, познат као Раде Неимар у народној епској поезији, док је првобитни фрескописац Љубостиње грчки зограф јеромонах Макарије. Наведени аутори су оставила своје потписе у унутрашњости цркве.

Током векова црква је претрпела велика оштећења. Велика поправка и рестаурација извршена је од 1850. до 1851. године, чиме је у великој мери изменен њен спољни изглед.

Trstenik area is rich in churches and monasteries where a lot of believers come, but they are also interesting architectural monuments, part of cultural heritage and popular destinations of sacral tourism.

The Monastery of Ljubostinja, the Dormition of the (Most Holy) Mother of God Church, located 5 km north of Trstenik, is a pious endowment of Princess Milica, the widow of Holy Prince Lazar Hrebeljanovic, who was killed in the Battle of Kosovo in 1389.

There are various theories of the time of its construction, but they all place it in the period around (before and/or after) the Battle of Kosovo. A legend says that, after the Battle of Kosovo, Princess Milica and widows of Serbian knights devoted their lives to God and became nuns in the Monastery of Ljubostinja. She was given the monastic name Jevgenija (Yevgeniya), and having received the Great Habit she was named Jevpraskija (Yevpraskiya). It is believed that the first Serbian poetess Jefimija (having received the Great Habit - Jefrosinija) was also buried in the Monastery. In secular life she was despotess Jelena, the wife of despot Ugljesa Mrnjavcevic, the ruler of the area of Ser in today's Greece, at that time within Dushan's Empire, who was killed in the Battle on the River Maritsa in 1371. It was in Ljubostinja where she most probably embroidered "The Praise to Holy Prince Lazar".

The architecture of Ljubostinja belongs to the Morava style, which is recognizable by rich carved ornamentation. It was constructed by builder Rade Borovic, widely known as Rade Neimar (Master-BUILDER) in the popular epic poetry. The original frescos were painted by Greek zograph, monk Makarije. These two masters left their signatures within the church.

The church was badly damaged and ruined several times. A major repair and restoration was carried out in 1850 and 1851, by which the external appearance changed greatly.

Манастир Љубостиња
Ljubostinja Monastery

Фреска Исцеление раслабленой
"The healing of the Infirm" fresco

Данањи иконостас је из 19. века. Конак кнеза Милоша, поред саме цркве, саграђен је тридесетих година 19. века, док је Нови конак, западно од цркве, подигнут 1938. године и у њему је, за време Другог светског рата боравио српски владика и писац Николај Велимировић.

Данас је Љубостиња женски манастир са мањим бројем старијих монахиња и у саставу је крушевачке епархије. Средиште је духовног и културног живота трстеничког краја и место одржавања републичке културне манифестације „Јефимијини дани“.

На живописном видиковцу близу манастира Љубостиње, налази се њен метох црква Свете Петке. Ту се, по предању, кнегиња Милица молила Светој Петки и на том месту су, вероватно, у њено доба, боравиле мошти ове светитељке. Садашња црква је саграђена у 19. веку.

The present iconostasis was built in the 19th century. The Lodgings of Prince Milos, next to the Church, were built in the 1830s, whereas the New Lodgings, west of the church, were constructed in 1938, and they were the home to the Serbian Bishop and writer Nikolaj Velimirović during WW2.

Nowadays, Ljubostinja is a convent with a small community of elderly nuns, within the Diocese of Krusevac. It is the heart of sacral and cultural life of this area and the stage of the national cultural event "Jefimija's Days".

In the vicinity, above the Church, on a picturesque hill commanding a wonderful view, is located the church estate and St Paraskevi Church. That is where, the legend says, Princess Milica prayed Saint Paraskevi and where, at that time, the holy relics of the saint were probably kept. The present church was built in the 19th century.

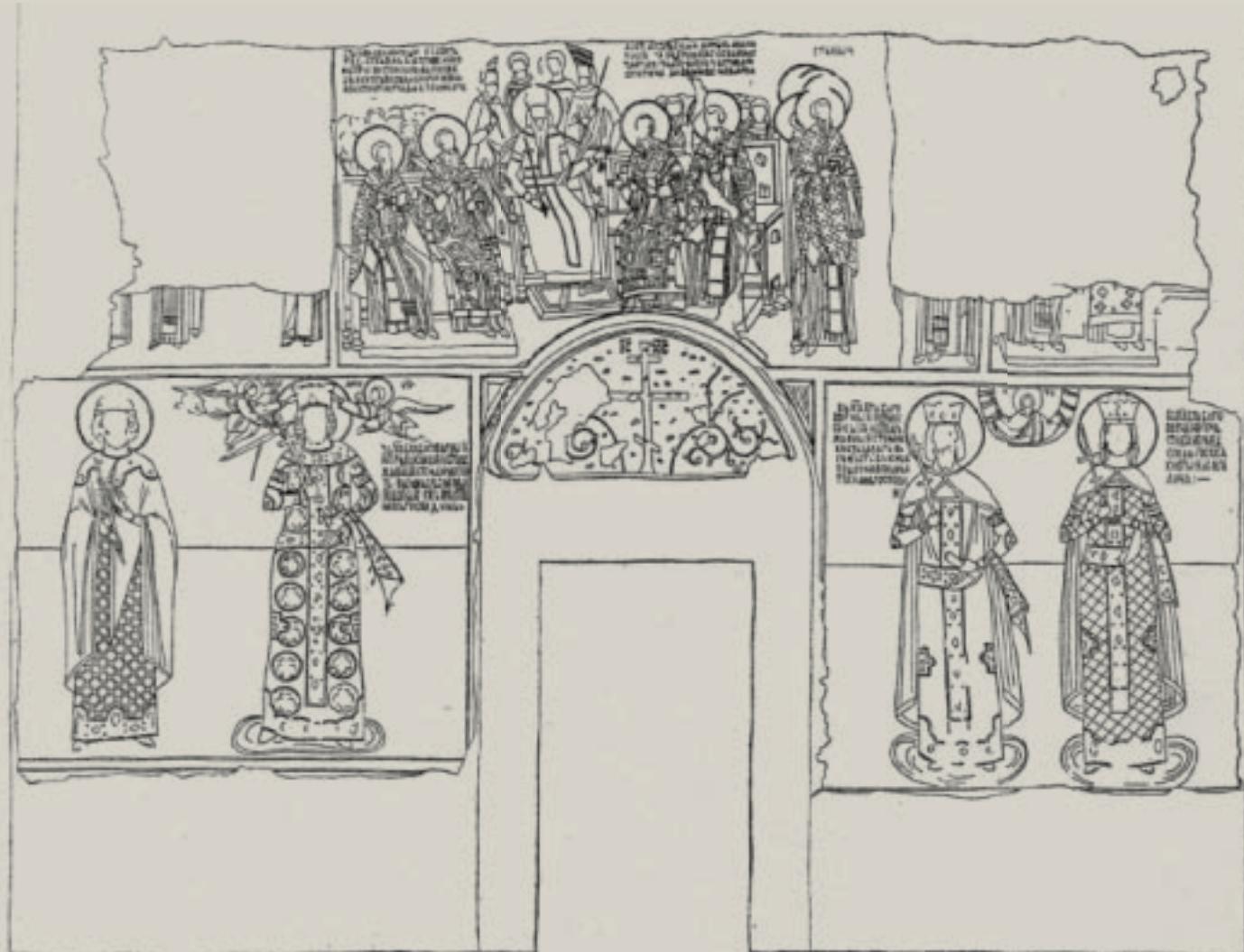

Јефимијина
„Похвала Светом кнезу Лазару“

Jefimija's
"Praise of Holy Prince Lazar"

Иконостас, рад Николе Марковића
из 1822. године
The iconostasis, the work of Nikola Markovic
from 1822.

Кнез Лазар и кнегиња Милица,
ктишорска композиција манастира Љубостине

Knez Lazar i kneginja Milica,
ktitorska kompozicija manastira Ljubostinje

Манастир Љубостиња
Ljubostinja Monastery

Mанастир Велуће са црквом Ваведења Пресвете Богородице налази се у истоименом селу у Западном Поморављу, 5 км јужно од магистрале Појате–Краљево; "у сред земље кнеза Лазара Хребељановића", а на прилазу његовој престоници Крушевцу из правца запада. Са Лазарицом, Руденицом и Наупаром припада придворним црквама моравске Србије.

Градња манастира везује се за период владавине кнеза Лазара (друга половина 14. века) и властелинску породицу која је управљала овим крајем. На бављење рударством упућују називи засека (Драгуље, Металица, Руденица, Гвоздинац), као и стари назив манастира - Сребрница, али и окна рудника платине и сребра која су експлоатисана до недавно. Кнез Лазар је 1389. године поклонио газдинство са Велућем манастиру Свети Пантелејмон на Светој Гори, о чему постоји запис у повељи кнегиње Милице из 1395. године.

Велуће је један од ретких манастира чији се ктитор не зна, али се поуздано зна да је време изградње 1377. и 1378. година, а време осликовања пре 1389.

Архитектонски, манастирска црква припада моравској школи и због сличности са Лазарицом у Крушевцу, сматра се да јој је била узор уградњи или да су, пак, грађене истовремено, и то од истих мајстора. У основи је уписан крст са три апсиде (триконхос), док језидаше цркве изведено од редоватесаног камена и опеке. Камен, сиво-жути и црвени пешчар су из околних мајдана. Интересантно је да је фасада била осликана преплетима и цик-цаклинијама.

Сликарство се по садржају и начину извођења делничично разликује од манастира моравске школе и сматра се да је слабијег уметничког домета.

Не зна се у којој мери и када је црква страдала али се на основу два сачувана натписа закључује да је обновљана 1833. и 1836. године у време владавине Милоша Обреновића, када је саграђен и конак. Манастирском комплексу припадају и нови конак из 1972. године, трпезарија, спомен чесма и капела са звоником, подигнута 1962. године трудом сестринства. Иконостас капеле је дело манастирске иконографске радионице. Порта је изузетно уређена и наликује ботаничкој башти.

The Monastery of Veluce with the Presentation of the (Most Holy) Mother of God Church is located in the homonymous village in the Zapadna Morava region, 5 kilometres from the main road Pojate-Kraljevo; "in the midst of Prince Lazar Hrebeljanovic's land", on the way to his residence town of Krusevac from the west. This Monastery, together with the Monasteries of Lazarica, Rudenica and Naupare are court churches of the Moravian Serbia.

The construction of the Monastery is associated with the reign of Prince Lazar (the 1370s -1380s) and the nobleman's family that governed this region. The names of hamlets refer to mining (Dragulje – Jewelry, Metalica, Rudenica – Mining Site, Gvozdinac – Iron Site), and so does the old name of the Monastery – Srebrenica (Silver Town), as well as platina and silver mines which were exploited until recently. In 1389, Prince Lazar donated an estate with Veluce to the Monastery of Saint Panteleimon in the Holy Mount of Atos, which was recorded in the Chart of Princess Milica in 1395.

Veluce is one of the few monasteries whose founder is not known, but it is known for sure to have been constructed in 1377-1378, and painted before 1389.

The architectural style of the Monastery church is Morava School. The close resemblance between this church and Lazarica in Krusevac indicates that this was the model for Lazarica, or that they were constructed at the same time by the same masters. The basis is cross-shaped with three apses (trefoil), and the walls were made from alternate layers of stone and brick. The grey-yellow and red sandstone was mined in the nearby quarries. It is curious that the façade was decorated with twisting and zig-zag lines.

The contents of pictures and method of painting divert partly from those in the monasteries following the Moravian School, and are considered to be lower artistic achievements.

There are no records of the time and extent to which the Church was damaged, but the two retained inscriptions refer to its reconstruction in 1833 and 1836, in the reign of Prince Milos Obrenovic, when the Lodgings were also constructed. The Monastery complex also includes the (new) Lodgings built in 1972, a dining room, a memorial fountain and a chappel with a bell tower, built in 1972 by the work of the sisterhood. The iconostasis in the Chappel is also a creation of the Monastery Iconography Workshop. The churchyard is nicely landscaped and looks like a botanical garden.

Манастир Велуће

Veluce Monastery

Hа месту где се налазила прва трстеничка црква, посвећена Светој Тројици, саграђен је од 1899. до 1900. године величански „Храм сила-ска Светог духа на апостоле“. Ктитор храма је угледни трстенички трговац Ваца Анђелковић, који је уз помоћ богатијих Трстеничана, организовао изградњу ове цркве, као и изградњу гвозденог моста на Западној Морави. Црква Свете Тројице у Трстенику је дело познатог архитекте Душана Живановића и представља изразити пример новоморавског градитељског правца у црквеном архитектоници. Одликује се изузетном акустичношћу. Иконостас у цркви је с почетка 20. века, његов аутор је сликар Воја Трифуновић из Новог Сада, а сачуване су и 2 иконе из старе цркве које је насликао пожаревачки сликар Живко Павловић.

In the site of the first church devoted to Holy Trinity, in 1899-1900 was built a magnificent "Temple of the Holy Spirit Descending on Apostles". The Temple was constructed with patronage and generous donation from a prominent merchant from Trstenik, Mr Vasa Andjelkovic, who, supported by better-off townsmen, also initiated construction of the Iron Bridge over the Zapadna Morava in Trstenik. Holy Trinity Church in Trstenik was designed by a famous architect Dusan Zivanovic, and it is a distinctive example of the neo-Moravian style in sacral architecture, characterized by exceptional acoustics. The iconostasis was made by Mr Voja Trifunovic, a painter from Novi Sad, at the early 20th century, with addition of two icons, maintained from the original church, painted by Mr Zivko Pavlovic.

Црква Свете Тројице у Трстенику
Holy Trinity Church in Trstenik

Звона из 1926. године
The bells from 1926

Саћ на звонику, поклон Ћирке Стаматовић
Clock on the bell tower, gift from Cirka Stamatovic

Њејова Светосаш Пашијарх српски
Государин Иринеј на Светој литургији у Трстенику 2016.

His Holiness Serbian Patriarch
Irinej at Holy Liturgy in Trstenik 2016

Цркву Светог арханђела Гаврила у Горњем Рибнику саградио је кнез Милош Обреновић, док је звоник дограђен 1831. године. То је најстарија очувана црква у трстеничкој општини и као таква проглашена је за споменик културе и стављена под заштиту државе.

Holy Archangel Gabriel's Church in Gornji Ribnik was constructed by Prince Milos Obrenovic's order, and the bell tower was added in 1831. It is the oldest preserved church in the territory of the Municipality of Trstenik, and it has the status of protected cultural heritage.

Црква Арханђела Гаврила у Горњем Рибнику

Church of the Archangel Gabriel in Gornji Ribnik village

3ахваљујући природним потенцијалима и богатој културној баштини општина Трстеник је препознала туризам као један од битних праваца развоја.

Културни туризам се темељи на посети манастирима Љубостињи и Велућу, утврђењу Грабовац, цркви Свете Тројице, као и на упознавању са локалном архитектуром, старим занатима, обичајима и гастрономијом. Бројне културне манифестације су такође део културне понуде Трстеника и околине.

Спортско-рекреативни туризам и туризам специјалних интереса се базирају на потенцијалу који има река Западна Морава и на богатој понуди спортских терена, као и на аеродрому Трстеник и пратећој инфраструктури за екстремне спортиве. Аеродром „Трстеник“ има сву потребну инфраструктуру за извођење летова и почетну обуку пилота. Школе моторног летења, једриличарства, падобранства и параглајдинга вођене су искусним спортистима. Туристима је посебно занимљиво организовање туристичких летова са панорамским разгледањем града и околине.

Екстремно добра забава на Морави

Thanks to natural potentials and rich cultural heritage, Trstenik has recognized tourism industry as an important developmental orientation.

Cultural tourism is based on visiting the Monasteries of Ljubostinja and Veluce, the Fortress in Grabovac, Holy Trinity Church, as well as learning about the local architecture, old trades, customs and gastronomy. Numerous cultural events are also part of the tourist offer of Trstenik and the surroundings.

Sport and recreational tourism and special interests tourism (SIT) are based on the potentials of the Zapadna Morava River, an extensive range of sports facilities and Airport Trstenik and accompanying infrastructure for extreme sports. This airport is equipped with all general aviation facilities including basic instructional flying. The instructors at courses of flying, paragliding and parachuting are experienced professionals, and tourists can hire planes for personal flying, business flying, aerial photography.

Extremely good party on the Morava river

Падобранац на Аэро рели мишній
Parachutist on Air show meeting

X-FEST сијој уметност и спорта
(зид за слободно јењање)

X-FEST combination of art and sport
(Wall climbing)

Дани на Морави - Трка чамаца са мотиком
Days on the Morava - Race Moravian boat with rod

Трка беба | Baby Race

Гости из амateurской труппы
Guests from amateur theater

Пливачки марафон | Swimming marathon

Такмичење у кувању рибље чорбе | Competition in cooking fish soup

Вишешки шурнир
Knight's tournament

Деји фолклорни ансамбл
Childrens Folk Dance Ensemble

ДА СУ
ЧЛВКСТ СРБИЈЕ

3 а љубитеље природе и активног одмора на Гледићким планинама и Гочу обележено је пре- ко сто километара планинарских стаза. За љубитеље лагане рекреативне шетње и бициклизма препоручујемо Озонске стазе. Моравски амбијент прија излетницима, спортистима, рекреативцима, уметницима. Ипак, највећи заљубљеници у Мораву су риболовци и чамџије. Чамац моравац је незаобилазни детаљ у моравском пејзажу. Покреће се мотком, а чамџије вичне овом необичном и ретком умећу се такмиче на манифестацији "Трстеник на Морави".

Етно кућа "Вилин дар" за своје госте организује вожњу сплавом током које се могу видети бројни меандри и аде, и бујна моравска вегетација.

Озонска стаза

Планинарење за љочећинке

*Ozone Trail
Mountaineering for Beginners*

Those who love the nature and active holiday the Gledicke Mountains and Mt Goc offer over a hundred kilometres of marked mountaineer trails. To those who love light recreational walks or cycling, we offer Ozone Trails. The ambient of the Morava River offers comfort and pleasure to picnickers, sportsmen, artists, people who go out for recreation. Yet, the Morava is most loved by fishermen and boatmen. The boat (punt) known as "Moravac" is an inevitable sight in the Morava scenery. It is propelled by a punter by pushing against the river bed with a pole. Skilled punters compete in this rare and unusual craft at the manifestation "Trstenik on the Morava".

Ethno House "Vilin Dar" ("Fairy's Gift") offers a raft trip at which you can see meanders, river islands, rich flora around the Morava.

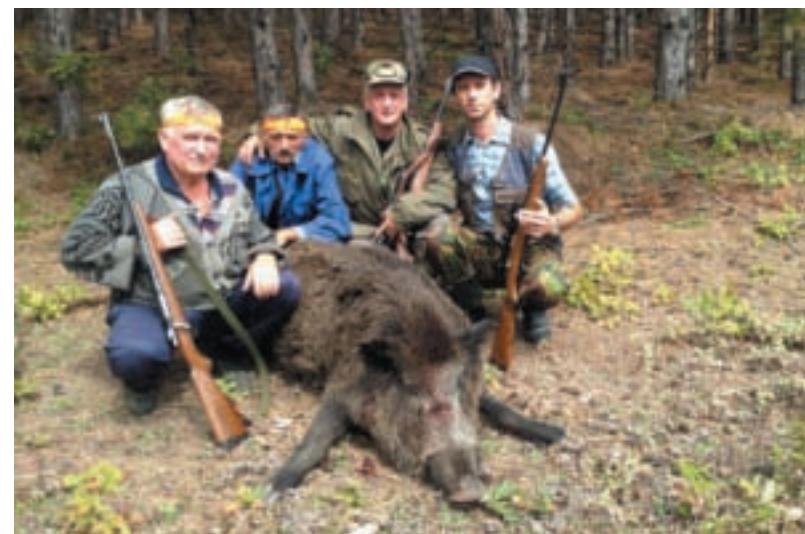

Лов у трстеничкој општини има дугу традицију: током средњег века овај крај је био ловиште властеле, па и самог кнеза Лазара. Ловиште "Дубичка река" се поклапа са територијом општине Трстеник. Ловиштем газдује Ловачко удружење "Трстеник", које је са преко 1700 чланова једно од најбројнијих у Србији.

Hunting is very popular and it has been a tradition in this area since the time immemorial: in the Middle Ages, this was the hunting area of noblemen, including even the ruler Prince Lazar. The hunting area "Dubicka Reka" covers the territory of the Municipality of Trstenik and is run by Hunters' Association "Trstenik", one of the largest associations in Serbia with 1,700 members.

Уврелим летњим данима највише Трстеничана и гостију се расхлађује у хладовини градске плаже и на базенима, док су за најмлађе посетиоце најатрактивнији базени са tobоганима и печуркама. Изградњом нових базена за најмлађе у оквиру Аква парка је проширен капацитет за спортиве на води, али и за организацију летњих манифестација. Током лета на базенима се организују школе пливања, игре на води, концерти, догађаји за децу.

Аква парк за децу
Kids Water Park

In hot summers, most local people and visitors find shelter from heat in the shade by the river, and the place to cool down in the river and swimming pools, whereas the youngest are most attracted by toboggans and water umbrellas. Construction of new pools within the Aqua Park increased the capacities for water sports and facilities for summer events. In summer, there are swimming school, water games, concerts, events for children.

Такође, за време летњих месеци, Трстеничани уживају у богатим програмима који се организују на Омладинском тргу – концерти, биоскоп на отвореном, маскенбал, позоришне представе, модне ревије. Зими, омладински трг се трансформише у клизалиште.

Општина Трстеник је подједнако интересантна и у зимским месецима. Поред клизалишта које је постављено на Омладинском тргу у Трстенику, трстенички крај је постао препознатљив по традиционалној прослави Бадњег дана и Божића који се организују у свим црквама Општине Трстеник. Такође, градски трг увек оживи за време Српске нове године, када се за грађанство Трстеника и њихове госте организује забавно-музички програм.

In summer, Youth Square, in the very heart of town, offers concerts, open-air cinema, maskenbal, theatre performances, fashion shows. In winter, the same place is transformed into an ice rink.

Trstenik Area is interesting and rich in events in winter, too. The traditional celebrations of Christmas Eve and Christmas are organized in every single church in the area. Orthodox (Serbian) New Year (13th January) is celebrated at Central Town Square with concerts by popular musicians.

Деји маскенбал на Омладинском тргу
Children's costume party at the Youth Square

Tрстеник се налази на Винском путу Србије, захваљујући дугој традицији, огромном виноградарском и воћарском потенцијалу и врхунским произвођачима вина.

Породична винарија "Милосављевић" се налази на благородним пропланцима села Бучје, у близини манастира Велуће. Резултат је двеста година старе традиције и искуства и знања стечених у иностранству. Подрум је оспособљен да прима туристичке групе и пожелеће добродошлицу свима који желе да се опусте уз зелено винограда и специфична црвена и бела "Вила вина".

Винарија "Стемина" подиже своје винограде на ободу љубостињских храстових шума, на месту где су у прошлости били царски и кнежеви виногради. Осавремењавањем педесет година дуге традиције и искуства дошло се до вина изузетног квалитета. Производи вина шардоне, розе, каберне совињон, мерлот и барик. Винарија може да прими 30 посетилаца.

*Некада једини начин,
данас туристичка атракција*

Centuries of viniculture, large areas of vineyards and orchards, superb wines produced by local wineries provided to Trstenik an important place in Wine Route of Serbia

Family Winery „Milosavljević“, located on gentle slopes in the village of Bucje, in the vicinity of the Monastery of Veluce, is the result of a two-century-long family tradition and knowledge and experience gained locally and internationally. The cellar has the facilities to welcome (groups of) tourists who can relax in the greenness of the vineyards and countryside, and enjoy the specific blend of red, rose and white „Villa Wines“

Winery „Stemina“ has established their vineyards on the outskirts of oak forests around the Monastery of Ljubostinja, formerly the locations of royal vineyards. Half a century of experience aided by constant learning and scientific approach yield high-quality wines: Chardonnay, Rose, Cabernet Sauvignon, Merlot, Barique...The Winery is able to host up to thirty visitors.

*Once the only way,
nowadays a tourist attraction*

Pурални туризам укључује и обједињава разлиčите облике активности на селу: шетње у природи, упознавање са историјом и традицијом, као и упознавање са сеоским начином живота, пољопривредом, гастрономијом и манифестацијама. Околина Трстеника богата природним лепотама и историјом све више привлачи пажњу туриста. Уживање у храни и вину, упознавање занимљивих обичаја и стarih заната, као и предустретљивост домаћина довољни су разлози да се посете трстеничка села са развијеним етно-туризмом: Брезовица, Јасиковица, Бучје, Мала Дренова.

Туризмом се организовано бави Туристичка организација општине Трстеник која је основана 2003. године као јавна установа. Она је организатор туристичко културне манифестације „Трстеник на Морави”, која се одржава средином августа као весели спој забаве, спорта, културних дешавања и наравно, доброг дружења. Чорбијада је омиљена дисциплина љубитеља ове манифестације и за централну Србију овакав догађај је права реткост. Трка чамаца је јединствено такмичење на овим просторима. Изискује не само физичку снагу већ и умеће управљања чамцем моравским брзацима помоћу мотке. На спортским теренима крај Мораве такмиче се одбојкаши и тенисери, а на самој Морави се плива маратон, одржавају скокови са моста у реку, такмиче се риболовци. Доброј, готово празничној, атмосфери на градској плажи доприносе и трстенички сликари, музичари, деца. У вечерњем програму одржавају се изложбе, концерти, позоришне представе и књижевне вечери, дефилују манекени, такмиче се бебе у пузању, млади певају караоке.

Rural tourism comprises a variety of activities in the countryside: hiking, learning about history and tradition, village life, agriculture, gastronomy and festivals. The surroundings of Trstenik, rich in scenic beauties and history, have been attracting more and more tourists. Enjoying the local food and wines, learning about customs and old crafts, villagers' generosity are reasons sufficient by themselves to make you (wish to) visit and the villages with developed ethno tourism: Brezovica, Jasikovica, Bucje, Mala Drenova.

Tourism is the responsibility of the Tourist Association of Trstenik, founded in 2003 as a public institution. It organizes the tourist-cultural manifestation "Trstenik on the Morava" in mid-August as a happy compilation of entertainment, sport, cultural events and, of course, friendly get-together. Soup-cooking is a favourite activity of fans of this event, which is not very common in Central Serbia. Boat-racing is a unique competition in this area. It demands not only physical strength, but also the skill at controlling the boat down the Morava River rapids by a pole (punting). The sport fields by the Morava are the venue of volleyball and tennis competitions, and the Morava River itself is the home of competitions in swimming marathon, jumping from the bridge and fishing. Local artists, musicians and children greatly contribute to a good fun in almost holiday atmosphere. The evenings are devoted to exhibitions, concerts, theatre performances and literary meetings, while models walk on catwalks, babies compete in crawling and the young compete in karaoke singing.

Етно село Ракезићи у Брезовици
Ethno Village Rakezić in Brezovica

Градска плажа на Морави
City beach on the West Morava river

РЕСТОРАНИ И КАФИЋИ

Од давнина је Трстеник био раскрсница путева, градић кроз који је пролазио велики број путника и трговаца, градић који је у 19. веку имао већи број кафана по глави становника него тадашњи највећи српски градови. Културу кафенисања и кафанисања Трстеник је задржао и у 21. веку. На градском шеталишту се налази велики број кафића са уређеним летњим баштама који су омиљено дневно стециште Трстеничана свих узраса. За љубитеље ноћног живота ту су ноћни клубови и дискотеке који уз атрактиван музички програм гарантују добру забаву, а за оне који преферирају ужитак уз укусан залогај Трстеник нуди етно-ресторане и кафане поред реке или у етно-селима, као и бројне симпатичне рестороне у којима се припремају специјалитети националне али и иностране кухиње.

RESTAURANTS AND BARS

Since the time immemorial, Trstenik has been a crossroads, a townlet through which numerous travellers and traders went, a town which had, in the nineteenth century, more guest houses/coffeee houses per capita than the largest Serbian towns at that time. The culture of drinking coffee and going to cafes and restaurants has been maintained to these days. Therefore, Trstenik has a wide range of hospitality places for local people and visitors. The Pedestrian Zone downtown is the area with a lot of open-air cafes, which are the favourite meeting point of local people of all ages. Those who love night life can go to night clubs and discotheques which offer good music and entertainment. However, those who prefer tasty meals can go to ethno-restaurants and pubs by the river or in ethno-villages, as well as to local restaurants which serve local and international specialities.

КАЛЕНДАР МАНИФЕСТАЦИЈА

Trstenik је познат и по богатим и разноврсним културним садржајима који се реализују кроз установе културе (Народни универзитет, Народна библиотека „Јефимија“), организације (Туристичка организација) и удружења грађана. Календар манифестација је прави показатељ богатства туристичко-забавне и културне понуде града:

Јануар

Пливање за Богојављенски крст

Светосавска академија

Фебруар

Традиционално обележавање Св. Трифуна, славе виноградара

Март

Музички фестивал «Распевано пролеће»

Април

Пролећни дани планинара

Хуманитарна аукција у скршњих јаја

Мај

Ноћ музеја

Такмичење села

Дани калемарства

Јун

Јефимијини дани

Општинска слава – Света Тројица

Јул

Ибарско-моравска регата

Trstенички ауто-шоу

Летњи биоскоп

Август

Trstеник на Морави

Купинијада Рујишник

Фестивал екстремних спортива

Сабор у Крушаку

Отворени шампионат Србије у мотокросу Риђевшица

Септембар

Међународни уметнички камп у организацији Ликовног

удружења Рома

Дани поврћа Стопања

Мото скуп Trstениk

Поздрав лету Јасиковица

Октобар

Дан општине Trstениk

Песничка јесен крај Мораве

Сајам лова, риболова и сеоског туризма

Савезна изложба паса свих раса

Новембар

Савремена српска проза

Рибникареви дани планинара

Децембар

Клизалишна сезона

Новогодишњи програм

CALENDAR OF MANIFESTATIONS

Trstenik is famous for a variety of cultural events organized by institutions of culture (People's University, the Public Library "Jefimija"), organizations (Tourist Association) and associations of citizens. The calendar is a real indicator of the variety and richness of tourist-entertainment and cultural events:

January

Swimming for Epiphany Cross

St Sava Observance

February

St Trifun – Winegrowers' Feast

March

Music Festival "Rhapsodic Spring"

April

Spring Mountaineers' Days

Humanitarian auction of Easter eggs

May

Night of Museums

Festival of Villages

Grafters Grafters' Days

June

Jefimija's Days

Municipal St Patron's Day – Holy Trinity

July

The Ibar – Morava River Regatta

Trstениk Automotive Show

Summer Cinema

August

Trstenički on the Morava

Festival of Blackberry in Ruisnik

Festival of Extreme Sports

Festivity in Krusak

Serbain Open Championship in Motocross

September

International Art Camp organized by the Art Association of Roma People

Days of Vegetables in Stopanja

Moto Show in Trstenički

Goodbye, Summer in Jasikovica

October

The Day of Municipality of Trstenički

Poets' Autumn by the Morava

Fair of Hunting, Fishing and Village Tourism

Republic Dog Expo

November

Contemporary Serbain Prose

Ribnikar's Mountaineering Day

December

Ice-Skating Season

New Year's Programme

Рок концерн на Мото скайу
Rock concert at Moto meeting

Пред манифестација и програма са јасно утврђеним датумима, током године, Општина Трстеник организује и бројне садржаје који имају намену да подуче, забаве, повежу грађане и градове из околине. Међу ове садржаје убрајамо Мото трке, спортске турнире, ликовне колоније, изложбе и радионице у трстеничком Музеју, позоришне представе, концерте.

Оно што је специфично за Трстеник је да се велики број манифестација одржава у селима Општине, што сведочи о високој културолошкој освешћености свих грађана наше општине, а представља и добар темељ за развој сеоског туризма.

У Трстенику се од давнина – још од турског времена – како сведоче историјски извори, одржавају панаћури или **вашари**, по четири у току године: Вашар за Младенац (22. март), за Свету Јелу (3. јун), Светог Стевана (15. август) и Светог Тому (19. октобар).

У разноликим манифестацијама Општине Трстеник, најдужу традицију имају „**Јефимијини дани**”, а највеселију публику „**Трстеник на Морави**“.

Јефимијини дани су најважнија републичка културно-духовна манифестација. Посвећени су Јефимији, првој српској песницињи и одржавају се сваког јуна у порти манастира Љубостиње. Програм се састоји од Песничких приношења, Слова о Јефимији, музичко-сценског програма, Похвале кнезу Лазару.

Сабор у Крушаку је међународна манифестација која се одржава сваке године у августу месецу у трстеничком селу Медвеђа. Окупља најбоља културно-уметничка друштва која се такмиче у обичајима, песмама, игри и здравицама свога краја.

Дани поврћа у Стопања су сајамско-туристичка манифестација која се одржава сваког августа. Циљ манифестације је промоција производа поврћа с територије Општине Трстеник и њиховог повезивања с купцима, а састоји се од промотивно-продајне изложбе поврћа као и великог броја излагача, представника иностраних и домаћих фирм из области семена, заштитних средстава, пољопривредне опреме и механизације.

Савремена срpsка проза је културна манифестација која сваког новембра у Трстенику окупља еminentне ствараоце савремене прозне уметности.

In addition to pre-planned events and programmes, in the course of a year, local institutions organize numerous events aimed at teaching, entertaining, connecting the citizens and neighbouring tons. These events include moto races, sport tournaments, art colonies, exhibitions and workshops in the local Museum, theatre performances and concerts.

Another specific feature of this area is a large number of events held in the villages, which proves a high level of cultural awareness of all the citizens in the Municipality, and also constitutes a good basis for development of rural tourism.

Trstenik has been the host, even since the Turkish rule, as confirmed by historical sources, of four large **fairs** a year: Mladenac (The Newlyweds' Holiday- 22 March), Sv. Jelena (St Helen -3 June), Sv. Stevan (St Stephen -15 August) and Sv.Toma (St Thomas -19 October).

In the variety of events and festivals in Trstenik area, **“Jefimijas Days”** has the longest tradition, and **“Trstenik on the Morava River”** has the merriest participants.

“Jefimija's Days” is the most recognized and prestigious cultural-spiritual event, devoted to the first Serbian poetess and held in June in the courtyard of the Monastery of Ljubostinja. The programme includes the poetry reading, Words on Jefimija, musical-artistic programme, Praise to Prince Lazar.

Festivity in Krusak is an international manifestation held in the village of Medvedja in August. It is the event at which the best folk dance and artistic companies compete in the customs, songs, dance and toasts of this region.

The **Days of Vegetables** in Stopanja is a selling exhibition and tourist event held in August. It is aimed at promotion of vegetable producers from this area and their connectiong with buyers. It consists of a promotional-selling exhibition of vegetables and exhibition of numerous Serbian and internationsl producers and sellers of seeds, chemicals, farming machinery and equipment and seedlings.

Contemporary Serbian Proseis a cultural event held in November with participation of the most eminent authors of contemporary prose.

Композиција "Кнез Лазар и његова йородица",
проф. Миодраг Бајић
Composition "Prince Lazar and his family",
Prof. Miodrag Bajić

Савремена српска проза
Contemporary Serbian Prose

„Јефимијини дани“
„Jefimijas Days“

Отворени шампионат Србије у мотокросу се одржава сваког августа у Риђевшици, у за- сеоку Пуношевићи. Организатор трке је Ми- рослав Радисављевић Мирга који је уредио стазу за мотокрос у сопственом дворишту. Стаза је далеко у планини, скрајнута од важнијих путних праваца, али возачи је воле, као и публика коју чине проверени љубитељи мотокрос дисциплине.

Општина Трстеник броји преко 1.700 ловаца и око 2.000 риболоваца. Ако томе додамо положај Трс- теника и одличан потенцијал за спортско рекреативни туризам Трстеник је право место за домаћина Сајма лова, риболова и туризма. Сајам окупља бројне производијаче опреме за лов и риболов, туристичке организације и агенције, привредне коморе, удружења и појединце из области сеоског туризма, као и домаће радиности.

Serbain Open Championship in Motocross is held in August in a hamlet of Punosevici in the vicinity of the village of Ridjevstica. The organizer is Mr Miroslav Radisavljevic Mirga, who arranged a motocross circuit in his own yard. The motocross circuit is located in the hills, far from major roads, but it is highly regarded by motocross enthusiasts, including riders, organisers and fans.

The Association of hunters and fishermen involves more than 1,700 hunters and 2,200 fishermen. These and the location of Trstenik, coupled with the potentials for sport and recreational tourism recommend Trstenik as the right place for the Fair of Hunting, fishing and Tourism. The event is the gathering and meeting point of producers of fishing and hunting equipment, tourist and travel agencies, chambers of commerce and economy, associations and individuals doing business in rural tourism and traditional craftsmanship.

Мотокрос шампионат у Пуношевићима

Motocross Championship in Punosevici

Сајам лова, риболова и шуризма
Fair of Hunting, fishing and Tourism

Дани күйине
Days of Blackberries

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

908 (497.11 Трстеник)
338.48(497.11)(036)

ОПШТИНА Трстеник / [уредник и редактор текста Јелена Вукчевић ; превод
са српског на енглески Јоксо Керановић ; фотографије Мирољуб Костић... [и
др.]] = Trstenik Municipality / [editor in chief Jelena Vukčević ;
translation into English Jokso Keranović ; photos Miroljub Kostić... [et
al.]]. - Трстеник : Народна библиотека "Јефимија" = The Public library
"Jefimija" : Народни универзитет : The People's University, 2016
(Трстеник : М-граф). - 192 стр. : фотогр. ; 31 см

Срп. текст и енгл. превод. - Текст штампан двостубачно. - Тираж 300.

ISBN 978-86-83191-64-2 (НБЈ)
1. Up. stv. nasl. 2. Вукчевић, Јелена, 1983- [уредник]
a) Трстеник b) Трстеник - Водичи

COBISS.SR-ID 223953420

